

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קבי שיעוריה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גזול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

תבנית קרא כעין פרט קדמאה ורמז לכעין כלל מלמד ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.
מונח תלישא-קטנה (=טרסא), פרט קדמאה המרמז לשני תפקידי טרסא. בין תפקידי טרסא מצאנו אתרעה על שיעור, חציצה, מחיצה – כעין ההלכה למשה מסיני בבלי עירובין, ואומדנה (מעין שיעור), בעל בחינה נעלה, עקירת דבר, שנוי בכלל דרשה **קדמא ואולא** רמז על כעין מלמד בפסוק, ענין מרכזי בקרא וממנו יהיה למד, זה מרמז על קביעת סדר למשל בזמן. מופע מיוחד של **קדמא-ואולא** במלה אחת שהוצג בפר' משפטים (**וַיִּקְרְאוּ וַיִּנְאֻפוּ**) בין תפקידי רמז על שויון, שקילות, מישור. **אולא (גרשיים)** או **אולא-גרש** לפני **קדמא** מרמז על ענין שהוגדר כמאוחר הבא לפני הענין שהוגדר כמוקדם.

1.1 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ב: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי:

ראה בעל הטורים בפסוק על חצר המשכן.

שמות תרומה כז,ח: ארץ הַחֶצֶר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר

וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:

תבנית הטעמים של הקרא היא כעין פרט קדמאה וכלל ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.

אַרְךָ הַחֶצֶר – מונח תלישא-קטנה (=טרסא), פרט קדמאה שצריך פירוש באמצעות כלל ופרט בתראה. הפרט קדמאה מרמז לשני תפקידי טרסא. אחד הקשור לשיעורים הקשורים למידות המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים.

1.1.1 שיעורים הקשורים למידות חצר המשכן:

מעורבות משוערת של טעמי המקרא בלימודים אחרים למידות חצר המשכן בפסוק (**שמ' תר' כז,ח**) **אַרְךָ הַחֶצֶר מֵאָה בְּאֵמָה**

וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר **וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:**

אַרְךָ הַחֶצֶר – מונח טרסא (תלישא-קטנה) משוער כי מהווה פרט קדמאה ומרמז לשני תפקידי טרסא. אחד קשור לשיעורים הקשורים

למידות חצר המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים, שידרשו מהפסוק. **מֵאָה בְּאֵמָה** – קדמא אולא, משוער בתפקיד כעין כלל, ענין

מרכזי שהכתובים שלפניו ושללאחריו זקוקים לו.

וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **מֵאָה בְּאֵמָה**

וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים.

כל אחת מהגמרות הבאות מלמדת דבר שונה מהמלים **בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים**. נאמר ב**(בבלי עירובין כג, ב)** **מנא הני מילי?** – אמר רב יהודה:

דאמר קרא **אַרְךָ הַחֶצֶר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים**, אמרה תורה: טול חמשים וסבב חמשים. פשטיה דקרא במאי

כתיב? – אמר אבוי: העמד משכן על שפת חמשים, כדי שיהא חמשים אמה לפניו, ועשרים אמה לכל רוח ורוח.

נאמר ב**(בבלי עירובין נח, א)** גמרא. מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא **אַרְךָ הַחֶצֶר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים**

בְּחַמְשֵׁים, אמרה תורה: בחבל של חמשים אמה מדוד. – האי **[העי': בדף כג,ב]** מיבעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים! – אם כן לימא

קרא חמשים חמשים, מאי **בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים** – שמעת מינה **תרת**.

משוער, כי טעמי הכתוב **וְרַחְבוֹ בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, מלמדים לדרשו בכעין מידת לימוד "סדור

שנחלק". היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאָה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו **בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים** ומשוער כי המונח לגרמיה כאילו מצמיד מלת

וְרַחְבוֹ אל הענין המרכזי **מֵאָה בְּאֵמָה** ומלמדנו על רוחב אחר, שנמדד ב-**מֵאָה בְּאֵמָה**. מרמז אל שיעור הר הבית 500 אמה אורך על

500 אמה רוחב פירוש **[הרא"ש במשנה מידות פ"ב מ"א]**.

משוער, כי תבנית הטעמים של **בְּחַמְשֵׁים בְּחַמְשֵׁים** – מונח רביעי, מרמזת ללפחות ארבעה לימודים. **(בבלי עירובין)** לומד מהמלים שני

לימודים: (א) בדף **(כג,ב)** טול חמשים וסבב חמשים. זה חישוב שבעים אמה ושיריים; (ב) בדף **(נח,א)** כל המדידות מדוד בחבל של חמשים

אמה. שני לימודים נוספים עשויים להיות: (ג) דיוק חישוב שבעים אמה ושיריים (רש"י); (ד) הפשט כאבוי העמד משכן בגבול חמשים.

נתבונן בלימוד (א) ו**(ג)** **חישוב שבעים אמה ושיריים** ודיוקו בארבע מידות אורך. ע"פ **(בבלי עירובין כג,ב, נח,א)** – טול חמשים ותן

בחמשים. היינו טול את השטח שארך החצר עודף על רוחב החצר היינו חמשים אמה על חמישים אמה ותן היינו הקף בו **(עמו)** **בְּחַמְשֵׁים** –

רביע, את ארבע פאות השטח האחר של החמשים אמה על חמשים אמה. פעולת הקפה זאת מטרתה ליצור ריבוע שאורך פאתו יישמש בכל

מידות התחומים כעיבור עיר וקרפף.

אורך פאה זאת בהסבר רש"י בגמרא הוא שבעים אמה וארבע טפחים ושני שלישי אצבע ורש"י מניח מלחשב הלאה. ההלאה הזה הינו איבר

השגאה, היינו הפרש הלא מחושב שאפשר להמשיך לחשבו בעוד ועוד מידות קטנות והולכות כדי לדייק בשיעור שבעים אמה ושיריים.

הגענו לחישוב של שלוש מידות מדויקות והשאר איבר השגאה.

הנקודות האחרות הכלולות בטעמים מונח רביע הן:

(ב) שכל המדידות התיינה בחבל של חמשים אמה.¹ כגון חצר המשכן, אלפיים אמה תחום שבת מעבר לריבועי ערים, קביעת תחום ערי

מקלט, מדידת שטחים, מרחק עיר

¹ הרב אביגדור בנצל הי"ו הציע מטעמי מדידת תחום עיר מקלט ועץ של המן 50 אמה, קשר לאורך חבל המדידה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ד) חמשים בתמשים – מונח רביעי, טעם מונח במשמע הנח – העמד המשכן בגבול חמשים (היינו באמצע החצר) והותר לפניו חצר רבועית של חמשים על חמשים.

מאָה באָמה – קדמא אולא, כעין כלל שהכתובים שלפניו ושלאחוריו זקוקים לו
וְרַחְבוֹת חַמְשֵׁים בַּחֲמֵשִׁים וְקַמְהָ חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא – **וְרַחְבוֹת חַמְשֵׁים**.

וְרַחְבוֹת הענין המרכזי קשור אל הפרט **וְרַחְבוֹת**, שגם הוא מדוד באותה אמה, ולא נאמר בה אמה כאן אלא בפסוקים יב ויג.

שיעור הר הבית מהתורה, יחזקאל, דברי הימים, משנה מידות, ספרי וספרי זוטא.

וְרַחְבוֹת – מונח לגרמיה (מונח פסק) – כעין מידת לימוד "סודר שנחלק" היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹת קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מאָה באָמה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹת קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹת** מהכתוב אחריו.

ניתוק זה

מאפשר התחברותם של תיבות **חַמְשֵׁים בַּחֲמֵשִׁים** שהם חלק בפרט בתראה לענין המרכזי בפסוק, התיבות **מאָה באָמה** ויחד הם מרמזים על דרשת שמואל הרואה לדוד המלך המובא ברש"י להלן, שהר הבית יהיה רבוע שאורכו חמש מאות אמה ורוחבו חמש מאות אמה ואשר יחושב כדלהלן:

חַמְשֵׁים בַּחֲמֵשִׁים – אות ב"ת מציינ הכפל 50 * 50 השווה 2500, המונח מציינ הכפל בין התוצאה 2500 ובין

התיבות **מאָה באָמה** היינו 2500 * 100 השווה 250,000 וטעם רביעי בתיבת **חַמְשֵׁים** מציינ פעולת הוצאת שורש הרבוע השווה 500 אמה אורך ו- 500 אמה רוחב שטח הר הבית למקדש.

משנה מידות פ"ב מ"א

[א] הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב מדתו שם היה רוב תשמישו:

מפורש כי לימוד זה ע"פ **יחזקאל מב,כ**:

לְאַרְבַּע רֹחוֹת מְדָדוּ הַיְמָה לּוֹ סָבִיב וְ סָבִיב אֶרֶץ חֲמֵשׁ מְאוֹת וְרַחְבוֹת חֲמֵשׁ מְאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקִּדָּשׁ לְחָל:

פירוש הרא"ש במשנה הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה. ... ורמז לת"ק (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאוֹת באָמה וְרַחְבוֹת**

חַמְשֵׁים בַּחֲמֵשִׁים שאין תלמוד לומר **חַמְשֵׁים** מלמד שבחצר (טט – משמעו שחצר ה) משכן, אחד מחלק חמשים שבהר הבית. כיצד? חלקו ת"ק על ת"ק והרצועות נ' על נ' יהיו ק' רצועות של נ' על נ' הרי חצר המשכן אחד מחמשים מהר הבית:

טט – משמעו אחרי חלוק שטח של 500 על 500 לרבעים של חמשים על חמשים, יתקבלו מאה רבעים של חמשים על

חמשים. נחבר שני רבעים ביחד ונקבל **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאוֹת באָמה וְרַחְבוֹת חַמְשֵׁים** שני רבעים אלו מהווים חלק אחד

מחמשים מהר הבית

בעל הטורים אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאוֹת באָמה וְרַחְבוֹת חַמְשֵׁים בַּחֲמֵשִׁים, פ"י כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל. (שמות תרומה

כז,ב) **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה

ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' (טט=50) של ת"ק על ת"ק (500 על 500 אמה) **מֵאֵת כָּל עוֹלָה נ'**

היינו (טט – תרומה בעין) בינוני א' מנ'.

ידיעת מידות הר הבית מבוטא בתורה בפסוקים **במדבר בהעלתך י,כט – לב**:

ס [כט] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֶב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתַן מִשֵּׁה

נִסְעִים וְאֶנְחֵנוּ אֶל-הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֵתוּ אֶתְּנוּ לָכֶם לָכֹה אֶתְּנוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ כִּי-הוּא דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

[ל] וַיֹּאמֶר אֲלָיו לֹא אֶלְדָּךְ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֵי אֶרֶץ:

[לא] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תִעָזֵב אֶתְּנוּ כִּי עַל-כֵּן יִדְעֶתְךָ חֲתַנְךָ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתְךָ לְנֹי לְעֵינָיִם:

[לב] וְהָיָה כִּי-תֵלְדָךְ עִמָּנּוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב הוּא עִמָּנּוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ:

ספרי במדבר פיסקא פא

(פא) **[לב] וְהָיָה כִּי-תֵלְדָךְ עִמָּנּוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא**, וכי מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו

חמש מאות אמה על חמש מאות אמה אמרו כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו נתנהו ליונדב בן רכב חלק בראש וגו'

ספרי זוטא פרק י [לב] וְהָיָה כִּי-תֵלְדָךְ עִמָּנּוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא, הַטּוֹב זה בית המקדש שנא' **הָיָה הַטּוֹב הַהוּא וְהַלְבָּנוּ**: (דב' ואת'

ג,כה) **אֶעֱבְרָה-וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַטּוֹב הַהוּא וְהַלְבָּנוּ**:

סיכום התחלנו ב- (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר** – פרט קדמאה שטעמיו מונח תלישא-קטנה, כעין שתי תלישא-קטנה המציינים שני

שיעורים, פרט אחד מתיחס לחצר המשכן, פרט אחד מתיחס לשטח הר הבית

וסיימנו ב- (במ' בהעי' יכט,ב) **[כט] לְחֹבֶב** – תלישא-גדולה, ענין של שיעור, המתברר בקרא **לָכֹה אֶתְּנוּ וְהַטְּבַנּוּ לָךְ** וכספרי וספרי זוטא

על **[לב] וְהָיָה כִּי-תֵלְדָךְ עִמָּנּוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא**, הַטּוֹב זה בית המקדש שאורכו ורוחבו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכמידותיו מידות

דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה.

בוה נבוא להבין דברי פירוש המיוחס לרש"י בפירושו למקרא **דברי הימים א כח,ט** **הַכֹּל בְּכֶתֶב מִיַּד הוּא עָלַי הַשְּׂכִיל כָּל מְלָאכֹת**

הַתְּכֵנִית: פ וזה לשון **פירוש המיוחס לרש"י** (יט) **הכל בכתב** – פתרון: **הכל בכתב** סדר לו, סיכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, שמואל

הרואה. **כל מלאכות התבנית** – תבנית הבית חכמני והשכילני, כמו **תבנית** אורך ורוחב וגובה. **והכל** דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש, כמו

ששנינו (ראה משנה מידות ב,א): 'הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה'; דרש: **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאוֹת באָמה וְרַחְבוֹת חַמְשֵׁים**

בַּחֲמֵשִׁים (שמות תרומה כז,ח) – חמשים פעמים חמשים הם עשרים וחמש מאות; נראה לומר: חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש

מאות. והוא מיוסד בסילוק 'קרוּבֵץ' של שבת חנוכה, המתחיל 'מנשה את אפרים ואפרים את מנשה'. והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד

בן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1.2 חישוב היחס בין רוחב קורה (קוטר) והיקפיה, קירוב לערך פאי Π

קירוב מתוך הפסוק **שמות תרומה כז, יח**: **אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה ... וְקָמָה אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמָּה וְנִחְבוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְאַדְרִינֵיהֶם נִחְשֵׁת :**

בית הסאה המערבי של חצר המשכן הוא רבוע של חמשים אמה על חמשים אמה. ברבוע זה יש מעגל חסום שקוטרו חמשים אמה.² מוצעת הבנה לא שגרתית לטעמי המקרא של הפסוק. מונח תרסא (עיגול וקו מימין לשמאל) קדמא ואולא מונח פסק מונח רביע (מונח תרסא) - הנח מעגל חסום בתוך (מונח פסק מונח רביע) - חצי חצר משכן שהוא ריבוע כגון החצר המערבית ומידות מעגל זה ילכו (קדמא ואולא) לפי השיעורים הכתובים בפסוק מאה באמה ועוד חמשים ועוד חמש ועוד היחס בין גימטריית ה**חֲצֵר** תרסא, ו**קָמָה** תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשבוניים ביניהם.

קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי = 3.141592654

היקף המעגל החסום בקירוב פאי Π הנ"ל שיה $50 * 3.141592654 = 157.0796327 = 50 + 150 + 5 = 2.0796327$ אמה בקירוב. המספרים 100 ו-50 נמצאים בבירור בפסוק. 100 ו-50 הן מידות מרחק, רבי יוסי דורש מקומת קלע כי גם אורכה של יריעת קלע הוא חמש. לכן לפנינו שלש מידות אורך המצטרפות ביחד לחישוב היקף. את הקירוב לערך 2.0796 נחשב כך:

הַחֲצֵר תרסא, ו**קָמָה** תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשבוניים ביניהם.

הַחֲצֵר ג' 303, ו**קָמָה** ג' 151, היחס ביניהם $151 / 303 = 2.006622517$

לפי חישוב זה היקף המעגל החסום שיה 157.006622517 אמה.

הקירוב לערך פאי Π יחושב ע"י היחס $157.006622517 / 50 = 3.14013245$

נשוה זאת לחישוב ערך פאי Π מים של שלמה, המיוחס לגר"א או לרב מונק.

מלכים א ז, כג: **וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצֵק עֵשֶׂר בְּאַמָּה מִשְׁפָּחוֹ עַד-שְׁפָחוֹ עָלָו וְכִיב וְחֲמֵשׁ בְּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקוֹרֵה וְקוֹ שְׁלִשִּׁים בְּאַמָּה יָסֵב אֹתוֹ סָבִיב :**

חישוב ערך פאי Π מבוסס על היחס בין גימטריית קוה ו-קו $111 / 106 = 1.047169811$

מוכפל בערך 30 אמה היקף ים שלמה המוזכר בפסוק $30 * 1.047169811 = 31.41509434$

ומחולק בערך 10 אמה קוטר ים שלמה המוזכר בפסוק $31.41509434 / 10 = 3.141509434$

בחישוב לפי ים של שלמה השמטו וא"ו החיבור בקריא ובכתיב. אם הם נשארים אז הקירוב לערך פאי $\Pi = 3.133928571$

אם נשמיט וא"ו החיבור מגימטריית מילת **וְקָמָה** (קָמָה = 6 - 151) נקבל יחס $151 / 303 = 2.089655172$

ואז קירוב לערך פאי $\Pi = 157.089655172 / 50 = 3.141793103$

אם נשמיט ה"א הסוגרת מגימטריית מילת **וְקָמָה** (וְקָמָה = 5 - 151) נקבל יחס $151 / 303 = 2.075342466$

ואז קירוב לערך פאי $\Pi = 157.075342466 / 50 = 3.141506849$

נציג בטבלה קירובי ערך פאי Π בדרכי חישוב שונות:

תאור	קירוב לערך פאי Π
ים של שלמה עם וא"ו החיבור	3.133928571
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן עם וא"ו	3.14013245
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי ה"א	3.141506849
ים של שלמה בלי וא"ו החיבור	3.141509434
קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי	3.141592654
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי וא"ו	3.141793103
ערך פאי Π לפי היחס הידוע $22 / 7$	3.142857143
ערך פאי Π מהקרא וְהַשְׁבִּיעַת הַשְּׁמַטָּה וְנִטְשָׁתָה	3.0864197

1.1.3 שיעור נפח מי מקוה במילת וְקָמָה

ב-בבלי חגיגה יא א ובעוד מקומות מובאת ברייתא המלמדת על שיעור מקוה ולשונה דתניא: **(ויקרא מצודע טו יג)** ורחץ (את בשרו) במים - במי מקוה. את כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיערו חכמים: מי מקוה ארבעים סאה. רמז לכך נמצא בפסוק **שמות תרומה כז יח**:

מֵאָה בְּאַמָּה - קדמא אזלא, קדמא - מקדים קרא שהכתובים שלפניו ולאחריו זקוקים לו, ואחריו אזלא - הולך אחד מן המקראות הזקוק לו **וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת** המביא לגלוי שיעור מי מקוה. מצאנו בפסוק **אָרְךָ ו- וְנִחְבוּ חֲמִשִּׁים** שהוא שטח במישור, לענ"ד המלה **וְקָמָה** משמעותה גובה, ומאפשרת מעבר מתאור שטח לתאור נפח.

וְקָמָה - גי' אותיות מקוה"ה - קוה מ' - קווי מים של מ' (גי' ארבעים) יחידות נפח, וחז"ל **[ספרא שמיני פרשה ט סוף פרק י] (א)** בדרשה על **מקוה-מים** - **(וי' שמי' יא, לו)** אָךְ מֵעַן וְכוּר מְקוּה-מֵיִם יִהְיֶה טְהוֹר וְנִגְעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: אמרו כי גודל יחידת הנפח הוא סאה. **מְקוּה** - אותיות קוה מ'.

התיבות **מֵאָה בְּאַמָּה** והתבות **וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת**, ע"פ טעם תביר בתבה **וְקָמָה** (המרמז על שבירה וחילוק) מרמזות לבצע חישוב בחכמת התשבורת (היינו חשבון) שבו נחלק מאה בחמש שתוצאתו עשרים. נכפיל נפח סאתיים (חצר המשכן היא מקום זריעה סאתיים שעורים) בעשרים נקבל ארבעים סאה. חצר המשכן מרמז ליחידת מדידת הנפח של מקוה שהיא סאה.³

² נקודת המפגש של אלכסוני הדופן התחתונה של ארון הברית, היתה מעל מרכז המעגל החסום בבית הסאה המערבי של חצר המשכן. שימוש הלכתי למעגל זה נמצא **במשנה בבא בתרא פ"ב מ"ז ו-מ"א** מרחיקין את האילן 25 אמה וגו'

³ הערת **הרב מאיר מאוזו** הי"ו אפשר לומר כי **וְקָמָה** גי' אותיות **ק** גי' אותיות מ' סא"ה = 106, אותיות **ק**ה ר"ת מ'דת המים או המ'קוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצויות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא – סתקא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור רבבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.2 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,א: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר: מופע 6 של התוכן, הגבלות בתרומה..

לְאָמֹר אף על פי שלא פירשו כאן מלה זאת, אפשר לפרש כי מלת **לְאָמֹר** – היא נוטריקון לאו אמור הנתמך בטעם **לְאָמֹר** – סלוק בתפקיד הגבלה, כגון ע"פ **[בבלי פסחים מב,א]** וכפי' **[רש"י שם]** אמור להן שיש איסור לאו בדברים . ואפשר להשתמש בפי' **[תורה תמימה] (כה,ב) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' -** חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, ב-**[ירושלמי תרומות פ"א,ה"א]** כי לא נראה שאפשר להסיק דרשה זאת מתוכן ומטעמי פסוק **(כה,ב)** ראה **ו"א"מ לאמר,**

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

שמות תרומה כז,יח: אָרְדָּה הַחֹצֵר מֵאֵהָ כְּאֵמֶה וְרָחֲבוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשֹׁרָר וְאֲדָנִיָּהם נְהַשְׁתּוּ:

[בעל הטורים] אָרְדָּה הַחֹצֵר מֵאֵהָ כְּאֵמֶה וְרָחֲבוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים, פי' כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל **(שם' תר' כה,ב) וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' של ת"ק על ת"ק. ... **(כה,ב) מֵאֵת כָּל** כל עולה נ' היינו (טט: בעין) בינוני א' מנ' (1 מ-50)

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְהַכֹּלֶת וְאֲרָגָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: [ה] וְעֹלֹת אֵילָם מֵאֲדָמִים וְעֹלֹת תַּחֲשִׁים וְעֵצֵי שִׁטִּים: [ו] שֶׁמֶן לְמִזְבֵּחַ בְּשִׁמְיֵם לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַפְּקִים: [ז] אֲכִינֵי-שֶׁהָם וְאֲבֵנֵי מִקְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: [ח] וְעֵשׂוֹ לִי מִקֹּדֶשׁ וּשְׂכָנֹתַי בְּתוֹכָם: [ט] כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵרָאָה אוֹתְךָ אֵת תְּכֵנִית הַמִּשְׁפָּן וְאֵת תְּכֵנִית כָּל-כְּלִי וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

תורה תמימה (ב) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו.

ר' שמואל בר נחמן שמע לכולהון מן הדא, **דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - פרט לעובד כוכבים,

מֵאֵת כָּל-אִישׁ - פרט לקטן, **אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** - פרט לחרש ולשוטה, **[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם** - פרט לתורם את שאינו של^(א) **[ירושלמי תרומות פ"א,ה"א]:**

[תורה תמימה הערה א)] ואע"פ דהאי קרא בתרומת המשכן כתיב, ילפינן מינה לתרומת כהנים ע"ש שנקראו ג"כ תרומה, ונ"מ בזה"ז לענין חלה שנקראת ג"כ תרומה (פ' שלח), ועי' ביו"ד סי' שכ"ח ס"א, ומ"ש פרט לעובד כוכבים, הנה באמת קיי"ל דגם עובד כוכבים שתרם תרומתו תרומה, אלא איירי כשתרם בשליחות ישראל, וטעם הדבר משום דכתיב בתרומה (פ' קרח) כן תרמו גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ומה דיליף קטן מן איש ולא מן ידבנו לבו כמו חרש ושוטה משום דאין לו דעת, י"ל משום דיש קטנים שהגיעו לכלל דעת, כגון אלו שהגיעו לעונת נדרים שיודעים לשם מי נדרו ונדבו, כמבואר בנדה מ"ה ב', מ"מ אתמעטו מן איש שלא יונח על פחות מ"ג שנה כמבואר לפנינו בפ' וישלח בפסוק ויקחו שמעון ולוי איש חרבו:

וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה - תנא ר"ח בשם רשב"ג, ג' תרומות נאמרו בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, תרומת המשכן. **דְבַר אֶל-**

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה - זו תרומת אדנים, **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת שקלים, **[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם** - זו תרומת המשכן^(ב) **[ירושלמי שקלים פ"א ה"א]:**

[תורה תמימה הערה ב)] ר"ל שלש פעמים נאמרה מלת תרומה, ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, וזאת התרומה, ולפי פשוטו הול"ל **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** [ג] **זֶהְבַּ וְכֶסֶף וגו',** ולכן דריש שבא לרמז על ג' תרומות אלו, ומה שלא פירש כאן רק **תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** הוא משום דכוון הצווי בכאן לקחת מ-**כָּל-אִישׁ** ותרומה כזו הלכה לתרומת המשכן, משא"כ תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ועיין בבבלי מגילה כ"ט ב' תנא רב יוסף, שלש תרומות הן, של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדיק הבית, ופירש"י תרומת אדנים הייתה לאדנים ותרומת מזבח למזבח לקנות מהן קרבנות צבור לכל השנה דכתיב בזה לכפר על נפשותיכם. ונראה דמקור אחד לשתי הדרשות רק שבאו בשנוי לשון, רק מה שקורא בירושלמי תרומת שקלים קורא בבבלי תרומת מזבח, ו**תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** היינו תרומת בדיק הבית. ומה שכתב כאן רש"י ויקחו לי תרומה - לי לשמי, עיין מש"כ בסמוך בפסוק ח' אות ח' וצריך לכאן:

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות (א) מי תרומתו תרומה, (ב) צווי לגזברים שיקחו התרומה לשם ה'

אֶל-בְּנֵי – מקף בתפקיד רב-מצב (א) התורמים (ב) הגזברים

וַיִּקְחוּ-לִי – ע"פ **[ליקוטי שיחות חט"ו האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן עמ' 287]** **וַיִּקְחוּ-לִי** – טפחא בתפקיד שנוי משמעות,

שהגזברים יקחו לשם ה' בשני דברים עליהם מרמז טעם מקף בתפקיד רב-מצב, כדי שנכסי האדם ויקדשו ויחשבו כנכסי שמים, צריך שני דברים (טט: א) להעבירם מרשות הדיוט (טט: ב) להקדישם לנכסי שמים. והכוונה לשמה אינה דין בנותן התרומה, כי אם בלקיחת הגזבר, וכלשון הכתוב **וַיִּקְחוּ-לִי** (ולא "ויתנו לי") והיינו שהגזבר צריך לכוון לקחת מהנותן לשמה.

מֵאֵת כָּל-אִישׁ – המלים מיעטו מי שאינו איש, היינו קטן, **תורה תמימה** פי' כי תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו

לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ואף על פי שהכתוב ב-**(כה,ב) וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** – מתפרש זו

תרומת אדנים שהיא לזכרים בני עשרים ומעלה, וסמוך אליו נאמר **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** ואחריו מוזכר **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת

שקלים, שגם היא לזכרים בני עשרים ומעלה, בכל זאת **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** – מהפך פשטא, מוציא כתוב זה מפשוטו וממקומו בין תרומת אדנים ובין תרומת שקלים וקושרו אל: **(כה,ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** היינו תרומת בדיק הבית ללמד שלתרומת המשכן מתרבים

הזכרים בני 13 – 20 והנשים מבנות 12 !

ולכן יובן **כָּל-אִישׁ** – מקף בתפקיד רב-מצב של המשתתפים בתרומות (א) לתרומת המשכן נקבות מבני 12 שנה, וזכרים מבני 13 שנה

(ב) לתרומת אדנים ולתרומת שקלים זכרים מבני 20 שנה.

אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ - פרט לחרש ולשוטה, מונח זקא-קטן, ז"ק בתפקיד שניים אלו חרש ושוטה אין בה דעת ולכן גם לא דעת

לנדבת לב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – סדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[ג] וזאת התרוימה אשר תקחו מאתם – אתנה, מגביל ללמד על אחד מהחמישה שלא יתרום – פרט לתרום את שאינו שלך^(א)
[ירושלמי תרומות פ"א ה"א]:

שמות תרומה כה,ג: וזאת התרוימה אשר תקחו מאתם זקב ונסף ונחשת:

רש"י (ג-ד) זקב ונסף ונחשת [ד] ותכלת – כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבה בשוה מחצית השקל לכל אחד (ראה שמ' ל"ג); ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר "וכסף פקודי העדה מאת ככר. בקע לגלגלת" (שמ' לח,כה-כו), ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת.
וזהו – פשטא – בתפקיד של ערך אחד ללמד כי תרומת המשכן היא יחודית, שבה התנדבו כל צרכי בדק הבית – בנין המשכן. בתרומות אחרות שוקלים שקלי כסף.

שמות תרומה כה, ג – ה:

[ג] וזאת התרוימה אשר תקחו מאתם זקב ונסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים:
[ה] וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי ששים:

[ה] וערת – קדמא, ענין של קדימה

בדרך דרש מפרש **כלי יקר** כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן **זקב ונסף ונחשת**: ... **וערת אילים מאדמים** מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

שמות תרומה כה,ח – ט:

[ח] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

[ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו וכן תעשו: ס

רש"י (ח) ועשו לי מקדש – **ועשו** לשמי בית קדושה. (ט) **ככל אשר אני מראה אותך** כאן **את תבנית המשכן** – המקרא הזה מחובר לשל מעלה הימנו **ועשו לי מקדש** (לעיל, ח) **ככל אשר אני מראה אותך**. ... **וכן תעשו** – לדורות **(בבלי סנה' טז,ב, שבועות יד)**; אם יאבד אחד מן הכלים **או כשתעשו כלי בית עולמים**, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב: **וכן תעשו**, אלא 'כן תעשו' (חסר ו"ו החיבור), והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו.

ככל אשר אני מראה אותך – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן. כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, **את תבנית המשכן** – יתיב מונח זקף-קטן. בסה"כ פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן סלוק מפסוק קודם ואתנה בפסוק זה). תבנית זאת בתפקיד דבר החוזר וקורה מתואמת עם פי' **רש"י [וכן תעשו]** – לדורות **(בבלי סנה' טז,ב, שבועות יד)**; אם יאבד אחד מן הכלים **או כשתעשו כלי בית עולמים**, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם.

את – יתיב בתפקיד בדיוק כך, מרמז אל העתקה ממידות המשכן ומכליו אל מידות המקדש ואל כליו.
[וכן] – טפחא, ללא מרכא מימינה מרבה ללא הגבלה ללמד על עשייה דומה לדורות **תעשו** – סלוק, מגביל שלא ישנו בדורות הבאים.

כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש נפח הקודש הכיל שמונה נפחי משכן (ארבעים אמה אורך, עשרים אמה רוחב, שלושים אמה גובה). נפח קדש הקדשים הכיל שנים ושתי שליש נפחי משכן ובקירוב שלושה נפחי משכן (לדיעה אחת עשרים אמה אורך, רוחב, גובה). סה"כ שמונה ועוד שלושה נפחי משכן הם אחד **עשר נפחי משכן** אחד כנגד נפח המשכן ועוד עשרה נפחים. לכן שלמה עשה עוד עשר מנורות ועוד עשר שולחנות. **בבלי מנחות צח,ב** ... תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר: **(דברי הימים ב ד,ח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹחֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנְחֵל בְּהִילַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל**, ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? אם כן מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: **(שמ' תר' כולל) וַיִּשְׁלַחֵן תַּתָּן עַל-צִלְע צְפוֹן**: ! אלא של משה באמצע, חמשה מימינו וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר **(דברי הימים ב ד,ז) וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרַת כְּמִשְׁפָּטָם וַיַּנְחֵל בְּהִילַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל**:

דברי הימים ב ד,ז – ח: [ז] וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזֶּהָב עֶשְׂרַת כְּמִשְׁפָּטָם וַיַּנְחֵל בְּהִילַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל: ס
[ח] וַיַּעַשׂ שְׁלֹחֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנְחֵל בְּהִילַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: ס

מראה אותך את תבנית המשכן מפי הרב אוסטרי בשם הרב סורוצקין וצ"ל

תרומת המשכן למטרות א' הקמה ב' תחזוקה:
אפשר שפעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים – וכן בחלק מן הכלים של המשכן מבטאים:
א'- הקמה העמדה, אחדות
ב'- שריית השכינה, הנבואה, רוח הקדש על האחדות המוקמת היא תחזוקתה ההדדית. השכינה שרויה במעשי ידיהם.
ג'- לעתיד לבוא, יחזור כך בנין משכן, ימי מילואים תחזוקה.

שמות תרומה כה,כ:

והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו אל-הכפפת והיו פני הכרבים:

הכרבים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא פשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מזרק; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כו,ה:

חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת

וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במקברת השנית

מקבילת הללאת אשה אל-אחתה:

רש"י שמות כו,ה מקבילות הלולאות אשה אל אחותה, שמור שתעשה הלולאות במדה אחת מכוונות הבודלתן זו מזו וכמדנתן ביריעה זו כן היא בחברתה כשתפרוש חוברת אצל חוברת יהיו הלולאות של יריעה זו מכוונות כנגד לולאות של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד של זו תרגומו של כנגד לקבל, היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ' וכן החוברת השנית, והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנא' עשרים קרשים לפאת נגב תימנה וכן לצפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה וגו' ושני קרשים למקצעות הרי עשר ובמקומם אפרשים למקראות הלול,

נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מאכן ואמה מאכן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות, **רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת שלשים מן לגג חלל המשכן לארכו**

ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון

נשתיירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות, **זו מצאתי בברייתא דמסכת מדות**, אבל **במסכת (שבת פ' הזורק) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו (שמות תרומה**

כז,ג) מסייענו ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים - זרקא מונח סגול

ואם כדברי הברייתא הזאת (במסכת מדות) נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה:

חזקוני שמות כו,ה מקבילת הללאת פרש"י והכתוב מסייעני דכתיב ונתת את הפרוכת תחת הקרסים, ואם כדברי ברייתא זו נמצאת פרכת משוכה מן הקרסים אמה. יש מיישבין הברייתא אחר הפסוק ואומרים שעמודי הפרכת קבועים באמת העשרים, והפרכת תלויה ופרוסה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח, הרי שהפרכת נתונה תחת הקרסים. ולדברי מסכת שבת אם העמודים באמת הכ' הפרכת תלויה בהם מהם ולפנים כלפי מערב, ואם הם באמת הכ"א הפרכת תלויה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח:

(שמות תרומה כו,ה) חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת – זרקא מונח סגול ובמקביל לו מקום הפרוכת

(שמות תרומה כז,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים – זרקא מונח סגול

ט – לפי **ברייתא דמסכת מדות**, עמודי הפרוכת נמצאים בקדש בין אמה יט ואמה כ מפתח המשכן במזרח. הקרסים נמצאים מעל האמה התשע עשרה של הקדש. אבל אם הקרשים במערב משופעים אז יריעות המשכן יכולות לכסות גם את עמודי הכניסה במזרח וגם החיבור יכול להיות באמה היט. לפי **מסכת שבת (פ' הזורק)** עמודי הפרוכת בין הקדש ובין קה"ק עומדים בקדש החל מאמה יט ועד אמה כ, וווי הפרוכת נמצאים במערב העמודים, ומעליהם קרסי החיבור של היריעות המשכן **(שמות תרומה כז,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים** וזה יהיה מתואם עם **(במדבר נד, ט) ולא-יבאו לראות כבלע את-הקדש ונתו**: שאהרן כהנא רבא, בניו ומשה או פנחס הגביהו הפרוכת מווייה על העמודים וכיסו ארון הקדש, או הגביהו הכסוי ותלו על העמודים, מבלי לעבור בין העמודים אם הפרוכת היתה תלויה במזרח העמודים.

תבנית זרקא סגול מוסיפה או גורעת מהענין על הענין. אפשר שזה תומך בפ' **רש"י** ממסכת שבת ומברייתא במסכת מדות, שלענ"ד מהן עולה שכל האמה בין האמה הי"ט במשכן ובין האמה הכ' עשויה להקרא תחת הקרסים.

מכאן יתכן שלמדו שמואל הנביא ודוד המלך בבית ראשון שאמה טרקסין יתיחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' תרומה, הופעה ראשונה של התבנית) וכל האמה לא הייתה ממנין אורך הבית.

ובבית שני יתכן שלמדו אנשי כנסת הגדולה שהמרחק בין שתי הפרוכות יהיה אמה ויחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' ויקהל, הופעה שניה של התבנית).

בבלי יומא דף נב,א טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט
בבלי יומא דף נב,א ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעינן אמה טרקסין אי מהני
בבלי יומא דף נב,א אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה
בבלי יומא דף נב,א במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי
בבלי בבא בתרא ג,א אי הוי פותיא חמשה קאי אי לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה
בבלי בבא בתרא דף ג,א אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי
מסכת מידות דף לז,א והאולם אחד עשר כותל ההיכל-שש ותוכו ארבעים אמה (ו)אמה טרקסין

הגמרא בבלי בבא בתרא ג,א קיר רגיל עוביו 5 טפחים. עובי זה תומך בקיר ארבע אמות גובה. קיר 6 טפחים (אמה) יכול לתמוך בקיר בגובה 30 אמה (שע"פ בבא בתרא צח,ב – גובה הדביר היה 20 אמה מעל כנפי המלאכים). עובי אמה לחומת טרקסין הבנויה מאבנים והגבוהה 30 אמה אכן דק מכדי שקיר כזה יעמוד ומציעה הסבר שעל דרך הטבע שהקירות והגג והמעזיבה שעליו סייעו ביציבות חומת אמה טרקסין – כעין תחת הקרסים. כמובן שהגמרא יודעת שהכל בדרך נס כי בבית המקדש היה גלוי ייחוד קודשא ושכינתיה ותבנית הטעמים זרקא מונח סגול מצביעה על רוח הקדש, רוח גבורה שבה עמדה אמה טרקסין תחת הקרסים המסמלים חיבור כמו מנוף שבו עליונים נושאים התחתונים בבחינת נראים נושאים והם נישאים.

(שמות תרומה כו,ה) מקבילת הללאת - פשטא מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מדה ריבה וריבה את הכל. נאמר באחד וחל על הכל. הכתיב **הללאת** בלשון יחיד, הקרי בלשון רבים. כאילו דבר בזוג לולאות אחד – אשה אל אחותה - וריבה לכל הלולאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי רבוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחר/בתשובע"פ.

שמות תרומה כו,כד: ויהיו תאמם מלמטה

ויחדו יהיו תמים על-ראשו אל-הטבעת האחת בן יהיה לשניהם לשני המקצעת יהיו:

רש"י (כד) יהיו – כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם:

ויחדו יהיו תמים – כמו תואמים:

למאן דאמר שהקרשים היו משופעים בצדם החיצוני, ולתוס' בבלי שבת מחצי גובהם ומעלה (כך שהבריה התיכון מוסתר), במבט מצד רוחבם היו נראים כטרפז ישר זוית. אבל למשל הקרש הפינתי (צפון מערב) היה בעל שני שפועים. השיפוע ממערב למזרח הסתיים במרחק אצבע מהקיר המזרחי הישר. כל קרשי צפון הסתיים שיפועם במרחק אצבע מקיר דרום. לכן גם השיפוע מצפון לדרום של הקרש הפינתי הסתיים במרחק של חצי אמה (= 3 טפח = 12 אצבע) ועוד אצבע (סה"כ 13 אצבע) מהקיר הדרומי הישר. בראש הקרש התקבל מלבן שאורכו 13 אצבעות מצפון לדרום (12 אצבע (=חצי אמה) היו בקדש הקדשים) ורוחבו אצבע ממערב למזרח. אפשר כי הכתוב **ויחדו** – רביע בא ללמד כי כל קרש פינתי נראה כעין פירמידה קטומה בעלת שני שיפועים המרומזים בטעם זקף-קטן במלת **על-ראשו**, והשיפועים עצמם מרומזים כמצוייר בטעם מהפך במלת **יהיו**, והסתיים היינו **תמים** בתיבה של 13 * 1 אצבע, המתואר בטעם פשטא במלת **תמים** בתפקיד של אחד.

מבנה כזה איפשר להרכיב בראש קרש צפון מערב **אל-הטבעת האחת** שקישרה אותו אל קרש שדרומה לו (אך לא לקשרו לקרש שממזרח לו).

שמות תרומה כו,כו: [כז] ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע-המשכן האחד:

[כז] וחמשה בריחם לקרשי צלע-המשכן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן לנרכתים ומה:

[כח] והברית התיכון בתוך הקרשים מבר'ח מן-הקצה אל-הקצה:

(כו,כז) חמשה – זקף-גדול, כפי' **רש"י (כו) חמשה לקרשי צלע-המשכן** - אלו חמשה (הבריחים לכל כותל משכן, אחרי שהכניסו אותם) שלשה הן, אלא שהבריה העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) **והברית התיכון וגו' מבר'ח מן-הקצה אל-הקצה**,

(כו,כז) וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן – רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ופירושו אינו רק לכותל המערבי של המשכן אלא לכל הכתלים, ללמד (א) **המשכן** – זקף-קטן בתפקיד שתי טבעות לכל קרש, אחת להחזיק קנה חלול (רש"י כט) הוא צינור צפוי לבריה העליון ואחת להחזיק צינור צפוי לבריה התחתון כהמשך **רש"י (כו) שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה**,

וחמשה בריחם – מונח רביע, מיקום כל בריח הוא ברבע אורך הקרש. ברבע אורך הקרש טבעת לבריה חיצון, בחצי אורך הקרש ממוקם הבריה התיכון שהוא פנימי, עוד רבע קרש טבעת לבריה חיצון שני. כהמשך **רש"י (כו)** וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושבדרום אורך כל אחת חמישה עשר אמה, ובתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כו,כז) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):

(כו,כז) מבר'ח – זקף-גדול, מחולק לשלושה חלקים כפי' **רש"י (כו) שבצפון ושבדרום ...** בתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כו,כז) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, ... שבמערב ... והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים וגו'.

שמות תרומה כו,לא – לב: [לא] ועשית פרכת תקלת וארנמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב ועשה אתה פרכים: [לב] ונתתה אתה על-ארבעה עמודי שטים מצפים זתב ויהיה זתב על-ארבעה אדני-קסר:

(כו,לא) ועשית פרכת – מונח רביע, הפרוכת הייתה רבוע, 'א אמה על 'א אמה, מפרידה לגמרי בין הקדש לקדש הקדשים, כפי' **רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים –** תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרוכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים,

ההפרדה המלאה היא בקצת דמיון למה שפי' **רש"י (לא) פרכת**. לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים **פרגוד** דבר המבדיל בין המלך ובין העם.

רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים – תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, וגו' **ונתתה אתה –** מונח רביע, אפשר שבדרך הטבע ארבע אונקליות, אחת לכל עמוד, לא יספיקו לשאת פרוכת כבדה מאד, לכן אפשר שתבנית הטעמים רומזת שבכל אחד מארבעה העמודים היו אונקליות אחדות. אבל אפשר כי **ונתתה אתה –** מונח רביע, אפשר מרמז להרכבת הפרוכת ולהסרתה בידי ארבעה כהנים בלבד (במדבר נשא ד,ט).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טרקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עיירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ג – טו: [יג] ועשית כהי עצי שטים וצפית אתם זהב:

[יד] והבאת את-הבדדים בטבעת על צלעת הארון לשאת את-הארון פהם: [טו] בטבעת הארון יהיו הבדדים לא יסרו ממנו: (כה,ג) וצפית אתם – מרכא טפקא, יתור לרבות עבויי זהב טבעתיים בצפוי הבדים, בסמוך למקום הטבעות שעל צלעות הארון. כאשר מביאים את הבדים בתוך טבעות זהוב (כה,ד), בגלל העבויי הנ"ל יש לדחוף כבוח, זהב הטבעות מתרחב והמוט עובר. אחר-כך כנראה גורמים לטבעת להתכווץ והעבויים מונעים מן המוט להחליק החוצה (כה,טו) (ע"פ הרב שטרומ מאורות הדף יומא דף ע – פא, התשס"ו). (כה,טו) לא יסרו ממנו – מן הארון ע"י ההגבלה של העבויים הנ"ל, אבל יכולים לנוע בתוך טבעות הארון וזה מאפשר שיתקיים וְיִצְרָאֵיכוּ הבדים. ממנו – סלוק, הגבלה שמן הארון לא סרים, אבל ממקומם בטבעות סרים כדי לבלוט על הפרוכת שבין קדש הקדשים ובין הקדש, כנאמר ב- (דברי הימים ב ה,ט): וַיִּצְרָאֵיכוּ הַבַּדִּים וַיִּצְרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן-הָאָרוֹן עַל-פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יִרְאוּ הַקְּוֹצָה וַיְהִי-שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּצְרָאֵיכוּ הַבַּדִּים – זרקא סגול, כעין מוסיף מן הענין על הענין, שהבדים הוזהו קדימה עד למקום העבויים הנ"ל, ולא סרו מן הארון.

שמות תרומה כה,כ: ונתנו הכרבים פרחי כנפים למעלה כסכים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו אל-הכפפת יהיו פני הכרבים:

הכרבים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה,ב וכן ב-עירובין בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א.

שמות תרומה כה,כב: ונועדתי לה שם

ודברתי אתך מעל הכפפת מבין שני הכרבים אשר על-ארון העדת את כל-אשר אצוה אותך אל-בני ישראל: פ ונועדתי לה שם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב א"ר אבא בר כהנא כתיב וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם וּגו' ללמדך שאפי' מה שאחורי הכפורת אינו פנוי מן השכינה,

במדבר רבה (וילנא) פרשה יד אל אהל מועד לדבר אתו למה נאמר לפי שהוא אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד שומע אני מאהל מועד ממש ת"ל (שמ' תר' כה,כב) וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפְּפֶת וְגו' אי אפשר לומר מאהל מועד שהרי כבר נאמר מעל הכפורת ואי אפשר לומר מעל הכפורת שהרי כבר נאמר מאהל מועד באיזה צד נתיקמו שני כתובים הללו זו מדה בתורה ב' כתובים זה כנגד זה והרי הם סותרים זה ע"י זה יתקיימו במקומן עד שיבא כתוב אחר ויכריע ביניהן מה ת"ל ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מגיד הכתוב שהיה נכנס משה ועומד באהל וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים,

טט – שני כתובים המכחישים זה את זה ובא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם. וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם – מונח זרקא סגול, מונח מרמז על מספר דרשות בתבנית זרקא סגול. (א) וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם מונח זרקא סגול מוסיף על מקום השכינה באהל מועד מבין הכרובים לכל אהל מועד וכולל מאחרי הכפורת. (ב) מוסיף על מקום המועד, שאינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים אלא מגיד הכתוב שהיה נכנס משה וְעוֹמֵד בַּאֵהֶל וְקוֹל יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם כְּמִין סִילוֹן שֶׁל אֵשׁ לְבִין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וְהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מִבְּפָנָיִם מבין שני הכרובים וזה מקום המועד מצד השמים, מצד משה מקום המועד אינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים, אלא בקדש באהל מועד. (ג) וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם – מונח זרקא סגול – מוסיף נבואה למשה כמו שהיה בהר סיני. שזה עשוי להלמד בתבנית דומה ממקומות אחרים כגון: (במדבר נשא ז,ט) וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אַהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ ... (במדבר בהעי' יא,ז) וַיְנַדְּרֵי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא ב - כי תשא

א' לו הקב"ה, משה לא כשאתה סבור, אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום שמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכינתי ביניכם למטן, דכתי' וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם שו"ת ציצ אלעזר חלק יד סימן סב

והשם יתעלה הוא אמר למשה על הסדר ההוא והקדים עשיית הארון וכליו לכל, כי הנכבד שבכל המעשה ההוא היה הארון מפני לוחות העדות והתורה הנתונה בו, וגם הכפורת והכרובים שעליו ששם כבוד השכינה שורה כמו שאמר וְנוֹעַדְתִּי לָהּ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפְּפֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, והוא היה העיקר, וכל שאר הענינים היו תפלים, לכך היה צריך להקדימו בצווי הראשון, ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא סדרו לבצלאל,

אפשר להוסיף עוד דרך

רש"י וְנוֹעַדְתִּי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליך.

- טט – ע"פ רש"י התוספת על שם משמעה קביעות מקום הדבור בלי לפרש שוב תמידות מקום הדבור ואולי גם הוספת השפע הנבואי. דומה לנאמר בתבנית טעמים זרקא סגול במדבר בהעלותך ... ע"פ דרשות הר"ן תמידות השפע הנבואי אל משה, היינו תוספת השפעה.
- וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ - קדמא ואולא – סדר קדימות, ארון העדות והכפורת והכרובים הוא היה העיקר לשמיעת הדיבור וכל שאר הענינים תפלים לו
- מֵעַל הַכַּפְּפֶת – מונח רביע מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים – פשטא מונח זקף-קטן
- אֲשֶׁר עַל-אָרוֹן הָעֵדוּת – טפקא מונח אתנה, רבוי אחר רבוי המצמצם אל ארון העדות שבקה"ק.
- טט - תבנית הירישא זרקא סגול המלמדת על הקביעות ותבנית התיכונה כלל ופרט המלמדת על מקום הישמע דבור ה', ויצרות ביחד כעין בנין אב לענין הכתוב בסיפא אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: מונח דרגא תביר טפקא מרכא סלוק
- מונח מרמז לכעין שתי סדרות של דרגא תביר טפקא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור רבבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול; 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

- אפשר כי סדרה אחת של דרגא תביר טפחא מרמז לקבוצת פרטים קשורים שעל כל אחד חל תוכן **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מרכא סלוק, אלו הצווים אל-בני ישראל,
- אלא שידוע שחלק מדברי ה' נועד למשה בלבד ולא העבר ממנו **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – לכן אפשר כי הסדרה השניה דרגא תביר טפחא מרמזת לדברי ה' שנועדו למשה רבינו בלבד.
- מונח דרגא תביר טפחא ירמז אל "וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרוכים" ומצמצם מאד כדי שמשה רבינו יהיה שומע את הקול מדבר אליו מבפנים
- מונח דרגא תביר טפחא ירמזו אל פעמיים סדר הצווי למשה ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא סדרו לבצלאל,

שמות תרומה כה,כה: ועשית לך מסגרת טפח סביב ועשית זר-זקב למסגרתו סביב:

בבלי סוכה ה,א אלא כפורת טפח מנלן? – דתני רבי חנינא: כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן. כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה. צא ולמד מפחות שבכלים, שנאמר (שמות כה,כה) **ועשית לך מסגרת טפח סביב**, מה להלן טפח – אף כאן טפח.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ב טור ד ה"א רבי זעירא בעי מניין לכפורת שהוא טפח תנא רבי חנניה בר שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידת ארכו ורוחבו ונתנה שיעור קומתן חוץ מן הכפורת שנתנה התורה מידת אורכה ורחבה ולא נתנה שיעור קומתו תלמודינה מכילי קטן שבמקדש **ועשית לך מסגרת טפח סביב** מה כאן טפח אף כאן טפח או אינו אלא **ועשית זר-זקב למסגרתו סביב** מה כאן כל שהוא אף כאן כל שהוא

בבלי מנחות צו,ב ... והאיכא מסגרתו! כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה, פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב; כדתניא, ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם, אמרו לו: מסגרתו למטה היתה. אמר ר' יוחנן: לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה; לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיבעי לך.

רש"י בבלי מנחות צו,ב והאיכא מסגרתו – דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ז טפחים.

למטה היתה – ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם.

פרקודי מפרקדא – כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה.

כדתניא – דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידי ו אין לו בית קיבול.

טבלא המתהפכת – שיכולים להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדיה.

ועשית – קדמא מלמד ממסגרת השולחן הנמנה בסוף הכלים על כפורת ארון הקדש הקודמת לו.

לך מסגרת טפח – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים שלא ממש חל עליהם **סביב** – אתנה, **רש"י (כה) מסגרת** – כתרנומו: "גדנפא". נחלקו חכמי ישראל בדבר (מנחות צו,ב); יש אומרים: למעלה היתה סביב לשלחן, כמין לבזובין שבשפת שלחן שרים, **יש אומרים: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה מסגרת. ועשית זר זהב למסגרתו** – הוא "זר" האמור למעלה (לעיל,כד), ופירש לך כאן שעל המסגרת היה.

תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"א הלכה ו

ארבע סניפין של זהב דוקמיין לדרגנין היו שם שבהן היו סומכין את החלה מפני שדומות לספינה כדי שלא תהא רוקדת ר' יוסי אומר לא היו שם סניפין אלא גובה היה לשולחן טפח שני ועשית לו מסגרת טופח סביב אמרו לו והלא אין מסגרת אלא מן הרגלים:

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק כה

כה) ועשית לך מסגרת טפח. מסגרתו למעלה היתה, כדברי ר' יהודה:

טט – למאן דאמר כי המסגרת **למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן**, ולכן אינה סביב מלא כי הרגלים בפינות. למאן דאמר מסגרת למעלה מפרש רש"י **במנחות צו,ב דף העליון היה חלוק משני צידי ו אין לו בית קיבול**. אז גם אין המסגרת סביב!!! ואפשר עוד לומר כי לטבלת השולחן היתה מוצמדת מתחתיה מסגרת שהשאירה מקום בכל פינה לרגלי השולחן, כך שכאשר הניחו הטבלה על הרגלים לא היה לה אפשרות לזוז (ראה אוצר מפרשי התלמוד סוכה ה) והיא עשויה להיקרא מסגרת מלמעלה. בנוסף היתה מוכרחה להיות מסגרת בין הרגלים למטה מהמסגרת הצמודה לשולחן או במקביל לה כששתיהן בחצי עובי הרגליים כי רק כך עמדו הרגליים שלא מוצמדים לטבלה. מסגרת הרגליים עשויה להיקרא מסגרת מלמטה. מבנה כזה גם נתן חווק לרגליים בהם היו קבועות טבעות למוטות נשיאת השולחן. שתי המסגרות לא היו סביב מושלם כי הניחו מקום לרגלים בפינות.

שמות תרומה כז,ט: לכל פלי המשפן בכל עבדתו וכל יתדתיו וכל יתדת החצר נחשת: ס

המשפן – זקא-קטן בתפקיד שתיים כפ' **רש"י (ט) לכל פלי המשפן** – שהיו צריכין לו (טט – א) להקמתו (טט – א) ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים. ולא כלי עבודות המשכן.

רש"י (ט) ... יתדת – כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתריהם סביב סביב בשפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. (תרי"ק): ואומר אני, ששמן מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, ולכך נקראין 'יתדות', ומקרא מסייעני: "אוהל כל יצען כל יצען יתדותיו לנצח" (יש' לג,כ).

וְכָל-יְתֻדָּיו – מקף בתפקיד רב-מצב, עבור יריעות האהל מועד ומכאן לכל אהל, הנלמד מפירוש רש"י ל- **וְכָל-יְתֻדָּת** – מקף בתפקיד רב-מצב, עבור קלעי החצר ומכאן לכל מחיצה: (טט – א) ואיני יודע אם תוחבן בארץ, (טט – ב) או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח.

והתוצאה ההלכתית נלמדת ב-**נקודות משיחות הקדש, לקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל** עמ' 166 ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, (רש"י (כז,ט)) לספק זה יש גם נפקא מינה להלכה. דהנה, מלאכת בנין אסורה בשבת מן התורה רק בבנין של קבע. ומאחר שכל הלאכות שבת נלמדות ממלאכת המשכן, נקבע הגדר של 'בנין קבע' על פי בנין המשכן. ולפי זה: (טט – א) לפי הצד הראשון, האסור של בניית אהל בשבת מן התורה חל דוקא על בניית אהל באופן של 'תחובין'; (טט – ב) ואילו לפי הצד השני, די בכך שהאהל חזק ואינו מתנענע ברוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 שמות תרומה כה,א (התשע"ה)

שמות תרומה כה,ב:

וְהָיוּ הַכֹּרֵבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֶּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְפֶּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכֹּרֵבִים:

וְהָיוּ הַכֹּרֵבִים – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה,ב ... וכתוב (שמ' תר"כ,ג) וְהָיוּ הַכֹּרֵבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֶּרֶת. קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה.

(א) תרסא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה,ב וכן ב-עירובין בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פְּנֵי הַכֹּרֵבִים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה בבלי סוכה ה,ב שבו פסוק זה מלמד שיעור טפח של גובה כפורת וזוהו לר' מאיר גובה ארון העדות עשרה טפח. היות ושכינה לא ירדה מתחת לגובה הכפורת מזה למדו שברשות הרבים מעל עשרה טפחים הוא מקום פטור.

(ב) תרסא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, ומהמלים סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם למדו לגובה הנמוך ביותר של סוכה של עשר טפח. בבלי סוכה ה,ב מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10 אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלושים, ואז להכביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֶּרֶת – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֶּרֶת – רביע ... זקא-קטן בתפקיד כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שסיכוך הסוכה יהיה בגובה שהוא למעלה מעשרה טפחים.

(ב) ללמד שבמקדש בברכת כהנים כפי הכהנים יהיו למעלה מראשיהם. קישור הפסוק לברכת כהנים נמצא בין היתר ב-פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת תרומה פכ"ה, סימן כ וְהָיוּ הַכֹּרֵבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַל. הכרובים האלה יהיו פורשים כנפים למעלה, ולא של בית עולמים, כי הכרובים שעשה שלמה היו פורשים כנפים מקיר הדביר לקיר הדביר, שנאמר כנף הכרוב האחד נוגע בקיר מזה, ואלו הכרובים: סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְפֶּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו. כגון כפי הכהנים בשעה שעולין לברך את ישראל: אֶל-הַכַּפְפֶּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכֹּרֵבִים. שלא יחזירו פניהם זה מזה: אִישׁ אֶל-אָחִיו. להראות לישראל חיבה יתירה שהקב"ה חיבבם:

כנפי הכרובים שהיו שעל ארון הברית היו מעל ראשיהם ואפשר כי פסיקת ה-רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ה, ה"ט קשורה לכך בפסוק: כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, ומגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהן ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציון, ... בית יוסף אורח חיים סימן קכח ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהן. משנה סוטה (לח). במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם ופירש רש"י טעמא מפני שבמקדש מברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם (טט - כעין שכינה מעל כנפי הכרובים):

דברי הימים ב ג,י: וַעֲשֵׂה בְּרִית-קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים כְּרוּבִים שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה צִעְצְעִים וַיִּצְפוּ אֹתָם זָהָב:

דברי הימים ב ג,יג: כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמוֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל-רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס

בבלי בבא בתרא צט,א ... רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: (שמ' תר"כ,ג) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, וחד אמר: (דבחי' ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת (בכרובים שעשה שלמה בבית ראשון). ולמ"ד וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, (איך יפרש) הא כתיב: (דבחי' ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת! לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ולמ"ד (דבחי' ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת, הא כתיב: (שמ' תר"כ,ג) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו! דמצדדי אצדודי; דתניא, אונקלוס הגר אמר: כרובים (דבחי' ב ג,יג) מַעֲשֵׂה צִעְצְעִים הֵן, ומצדודים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו.

ולמ"ד וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, (איך יפרש) הא כתיב: (דבחי' ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת!

וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה אִישׁ אֶל-אָחִיו

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב (א) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ב) בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

אֶל-אָחִיו – אתנח מגביל הכתוב וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו למצב (א) ואז וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין (כאן להוות יחידה אחת) עם הכתוב אחריה אִישׁ אֶל-אָחִיו ועל כך כתב דף על הדף ס"ת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו שלו"ם, שכשאחד מדבר עם השני בא שלום, והוא אחד משמותיו של הקב"ה כמו שאהז"ל (שבת י,ב)

וּפְנֵיהֶם – טפחא כטעם מפסיק, מתאים למצב (ב) שאז (דבחי' ב ג,יג) וּפְנֵיהֶם לְבַיִת רש"ב"ם ... וכשאין עושין הופכין פניהם לבית דרך נס.

ולמ"ד (דבחי' ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת, הא כתיב: (שמ' תר"כ,ג) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו!

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב של דמצדדי אצדודי; (א) קצת פונים זה לזה (ב) קצת פונים אל הבית

וע"פ רבינו גרשום בבלי בבא בתרא צט,א מסתכל ולא מסתכל ... דמצדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך:

אֶל-הַכַּפְפֶּרֶת – קדמא זקא-קטן במלים מחוברות במקף, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, גם יכול להיות בתפקיד מידה י"ב של ר' ישמעאל ... דבר הלמד מסופו. כגון ללמוד מ-פְּנֵי הַכֹּרֵבִים שעליהם יש הלכה למשה מסיני ששיעורם טפח, לעובי (גובה) הכפורת שיהיה טפח אחרי שירקעו ממנה את הכרובים.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תחשיב"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: אלתא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיונו נושאים/אחרים בתרש"ב פ.

1.6 שמות תרומה כה,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: ונתת את-הכפרת על-האָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

פירש [חזקוני] (שמ' תר' כה,טז) שהיה ארון זמני ואח"כ קבוע (שמ' תר' כה,כא) ונתת את-הכפרת על-האָרֶן מִלְמַעְלָה ואח"כ וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת, כיצד מבאלול שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו הסמוך לאחריו כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת.

על פסוק (שמ' תר' כה,כא) יש דעות אחדות מה מלמדנו. כמסקנה מהן בשילוב תבניות טעמי המקרא מוצע לומר (א) הוא המשך מהפסוק הקודם ולהלן יוסבר הדבר; ומלמד על הבנת דבר ה' בנבואה ובחכמת התורה (ב) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר [מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא] א"ר שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים. עתה נבוא לפרט את התמצית הנ"ל:

(א) ממשיך מהפסוק הקודם שעסק רק בכפורת ומלמד על השילוב בין הארון בין הכפורת ובין העדות (לוחות הברית השניות, וגם הראשונות (למאן דאמר שגם הם נתנו בו) וספר התורה שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך. דעה אחת עוסקת בתכלית הרוחנית של הכפורת הארון והעדות.

וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הכפורת הארון והעדות. שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין, או שכולם מצטרפים לענין אחד. מוצע שיש ללמוד בין לרש"י האומר שהכפורת והארון כלים נפרדים, ובין לרמב"ן האומר שהכפורת והארון הם כלי אחד, הענין הוא, שרק כאשר שלושה הדברים נמצאים ביחד מושגת התכלית שלהם. והתכלית (ע"פ רבינו בחיי וספורנו ב- (שמ' תר' כה,כ) היא קבלת נבואה מה' ע"י הנביאים והכהן גדול, ו- [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,כ) הביא שהתכלית להביט אל האלהים כנאמר ב- (ירמיהו ט"ב, ט) הַשֶּׁכֶל וְנָדַע אוֹתוֹ, היינו ע"י חכמת התורה שהיא העדות הנתונה בארון. ובין דברי [ספורנו] נאמר כי כדי להגיע להבנת דבר ה' בשכל האנושי צריך ללמוד כללים המופשטים מחומר "להשכיל ולדעת את בוראו כפי האפשר, וזה יעשה בהביט נפלאות מתורתו המורות במופת פלאות מעשיו ודרכי טובו. כי אמנם מהות הדבר וצורתו תְּנַדַּע לנו מצד פעולותיו, וזה יקרה לשכל האנושי כשישכיל ממצאיות הבורא יתברך את האפשר אצלו,

וממשיך [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,כא) וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: כי אמנם הבטת השכל והמצאתו הכללית והפשיטו אותם מחומר, וכן קבלתו כשיקבלם לעשותם קנין, הנה כל זה יעלה לו באמצעות העיון וההכנות המעשיות. אם כן יושג כל זה בהביט אל העדות אשר בארון אשר עליו הכפורת, כי אמנם בעדות שהם הדברות נמצאים כללי החלק העיוני והמעשי. ובוזה יעד:

[מלב"ם שמות רמזי המשכן] ... ואמר שנית (שמ' תר' כה,כא) וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת שתחלה אמר זה להורות איך ישפיעו למוד התורה ע"י המקבלים אותה שיביאו את הבדים בטבעות היינו שיראו וישמענו ויקבלו דברי ה' ויכינו א"ע אליה ועי"כ יהיו למודי ה' וה' יקבע תורתו בלבם ויתן את העדות אל הארון, ופה באר ההשפעה הבאה מלמעלה שע"י שיאירו המאורות העליונים השמש והירח ויגיהו אורם אל הכפורת יתן את העדות, ומפרש שזה יהיה ע"י שאועד (שמ' תר' כה,כ) לְיָיָהּ שָׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ וכו',

(שמ' תר' כה,כא) וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק), דבר החוזר וקורה, הקש. ע"פ [רמב"ן] ארון העדות עם הכפורת והכרוכים שעליה הם בעולם הזה כעין ההתגלות הרוחנית של המרכבה האלקית הנקרא גם כסא הכבוד המוקף בכרובים פורשי כנפיים. הקב"ה צמצם עצמו בה וירד בה על הר סיני וממנה דבר אל משה ובני ישראל במתן תורה. גלוי השכינה באהל מועד, ואחר-כך במקדש לכהן גדול בכל יום כפורים בקדש הקדשים הם המשך גלוי שכינה בהר סיני, המשך החוזר וקורה בכל יום כפורים. יתכן שגלוי שכינה זה נמצא במקדש כל השנה אלא שבימים הכפורים זהו גלוי יותר נעלה. הנביא יחזקאל ראה בנבואתו כעין מעשה מרכבה שירד והתגלה על הר סיני.

(א) ה' בצמצום עד אין סוף ירד במרכבה האלקית הרוחנית, כסא הכבוד על הארץ בהר סיני, כפי [רמב"ן] (שמ' תר' כה,כא) וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֲנִי אֲנִי אֲנִי לך שם ואשכן שכינתי עליהם, ... בעבור שהוא על אָרֶן תְּעַדְתָּ. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, (ב) והכרובים אשר במשכן ובמקדש – (הם) תבנית הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת, (ג) הגעת הנבואה למשה במשכן כמו שהיה בהר סיני,

רמב"ן (שמ' תר' כה,כא) וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת – לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר אמור (שמ' תר' כה,כ) וְהָיוּ הַכֹּרֻבִים פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה (שמ' תר' כה,טז) ונתת אל-הָאָרֶן את העֶדֶת? ויש לומר שבא ללמד, שבעודו ארון, בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן הכפרת עליו; וכן מצינו כשהקים המשכן, נאמר (שמ' פק' מ"ב, ג) ונתן את-העֶדֶת אל-הָאָרֶן, אחר כך (שם) ונתן את-הכפרת על-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה: לשון רבנו שלמה. ואם היה זה צואה, משמעו יותר, שאחר שיתן הכפרת על-הָאָרֶן כאשר אמר, יתן בארון את-העֶדֶת; כי 'ארון' יקרא גם בהיות הכפרת עליו. ועוד יש לשאול גם כן, למה החזיר: (שמ' תר' כה,כ) אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶן תְּעַדְתָּ? כי בידוע כי הכרובים הם על ארון העדות, ומה צורך לפרש עוד, כיון שאמר: (שמ' תר' כה,כ) מַעַל הַכֹּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכֹּרֻבִים? אבל פירושו: כי בעבור שצוה בכרובים והיותם (שמ' תר' כה,כ) פְּרָשִׁי כְנָפִים לְמַעְלָה, ולא אמר למה יעשם כלל ומה ישמשו במשכן, ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה: (שמ' תר' כה,כא) וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַם כְּרוּבָיו - שהכל דבר אחד - על-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה, כי (שמ' תר' כה,כא) וְאֶל-הָאָרֶן תתן את-העֶדֶת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֲנִי אֲנִי לך שם ואשכן שכינתי עליהם, (שמ' תר' כה,כ) וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מִעַל הַכֹּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכֹּרֻבִים, בעבור שהוא על אָרֶן תְּעַדְתָּ. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, שאמר (ח' יב) הִיא הַסֵּלֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֵלֶיךָ-יִשְׂרָאֵל בְּנֶגְדִי-

כְּבָר נֹאדָע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה: - ולכך נקרא (ש"א ד, ד) "יושב הכרובים" - כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה, נושאי הכבוד, וכמו שנאמר (ד"ה א, כח, יח) "ולתבנית המרכבה הכרובים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית ה'; כאשר הזכרתי (שמ' כה, מתחה). ועל דעת רבותינו (חגיגה יג, ב) הם צורות אדם, מלשון ארמית, שתאמר לעלם: רביא; והחזיר בשם הזה הכ"ף שורש, כי כן השם: 'כנערים', להורות על ענינם. ואם תחשוב עוד למה יתן 'פנימה אם אל אחיו' "לעיל" ולמה היו 'מקשה' "לעיל" (ב) ולמה היו 'מקשה' "לעיל" (ב) ולמה היו 'מקשה' "לעיל" (ב), כי הם כסא עליון, וסוככים על העדות שהיא "מכתב אלהים" (שמ' לב, טז). וזה טעם "ולתבנית המרכבה" (ד"ה א, כח, יח), כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; **מונח** – רבוי; **הקף** פשט; **מרכא** = מרכא; **מאריך** – רבוי; **דורא** – מצרף; **תבר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טפחא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעושה לגדול, תור רבות, מכל מקום; **דורא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1** – זקף-קטן – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת; והכרובים אשר במשכן ובמקדש – תבנית להם, (קהלת ה,י) כי גבם מעל גבם שומר וגבתיים עליהם; וזה טעם "ואדע" (ח' יב) – שראה באחד וידע באחד, ולפיכך אמר "המה" (שם); והמשכיל יבין.

יהושע ג'יא: הנה ארון הברית ארון פליהארץ עבר לפניכם ביהודן:

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויקהל סימן ז ... ולא תאמר שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו שנאמר (יהושע ג'יא) הנה ארון הברית ארון פליהארץ זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו, אוצר המדרשים (אייזנשטיין) תמורה עמוד 582 ... אלא הקדוש ברוך הוא ארון לכל דבר שנאמר (יהושע ג'יא) ארון הברית ארון פליהארץ, הרי המקום נקרא ארון.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשכט

... ויהי בנסוע הארון [י, לה]. מה עסקו של ארון הזה. אלא שהיו לוחות הברית נתונות בתוכו והשכינה דרה בתוכו, שכן הוא אומר

(יהושע ג'יא) הנה ארון הברית ארון פליהארץ וגו', וכן הוא אומר (דב' וילך ג'א) ה' אלקיך הוא עבר לפניך,

(דב' וילך ג'א) ה' אלקיך הוא עבר לפניך הוא יושע האלה מלפניך וירשתם הישע הוא עבר לפניך פאשר דבר ה':

בספר שמואל א' עם ישראל מיחס לארון הברית כח א-לקי שיעלים במערכה נגד פלשתים.

(שמו"א ד) (ג) ויבא העם אליהם ויאמרו וקני ישראל למה נגפנו ה' היום לפני פלשתים נקחה אלינו משה את-ארון הברית ה' ויבא בקרבנו וישענו מקר אבינו: (ד) וישלח העם שלה וישאז משם את ארון הברית' צבאות ישב הפרכים וישם שני בני-עלי עס-ארון הברית האלהים חפני ופיניקס: (ה) ונהי קבוא ארון הברית' אליהם ונרעו כלי-ישראל תרועה גדולה ונתהם הארץ:

הפלשתים מתיחסים לארון הברית כא-לקות. (ו) וישמעו פלשתים את-קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת במחנה העברים ויגדלו כי ארון ה' בא אליהם: (ז) ויראו הפלשתים כי אמרו בא אלקים אליהם ויאמרו אוי לנו כי לא היתה קנאת אלקים וישלשם: (ח) אוי לנו מי יצילנו מעד האלקים האדירים האלה אלה הם האלהים המקים את-מצרים ככלי מכה במדבר:

בתוך כך מתואר ארון הברית' צבאות ישב הפרכים צמצום שכינתו של הקב"ה אל בין שני הכרובים שעל הכפורת.

(ב) פסוק (שם' תר' כה,כא) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר [מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא] א"ר שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים.

עכשו נבוא להתבונן בקישור בין שמים וארץ במשל ארון העדות ובמשל בעולמות עליונים:

בפסוק (שם' תר' כה,כ) והיו הפרכים פרשי כנפים למעלה סבכים כנפיהם על-הפרכת ופניהם איש אל-אחיו

אל-הפרכת והיו פני הפרכים: המלה האחרונה פותחת באות "ה". בפסוק (שם' תר' כה,כא) ואל-הארץ תתן את-העדות ,

נצרך את האותיות הראשונות ה – ו – ה – ת – א – ה ונשנה סדרן מתקבל ה – ו – ה – א – ת' וגם ו – ה – א – ה' ת' כאלו שילוב פעמיים של שם א – ה – ו – ה שם הבינה ושם הדעת, הקישור בין שמים וארץ והשפעת החיות ות' רמז לתורה, החכמה האלקית שע"י אותיותיה ה' ברא את הבריאה. לגבי השם הראשון אות אחת בפסוק הקודם כעין בשמים ושלוש אותיות בפסוק השני כעין בארץ. זה גם משל לקשר בעולמות עליונים בין עולם אצילות ובין עולם הבריאה שבו המרכבה האלקית ועולם היצירה ועולם העשיה שבו הארץ וארון העדות במשכן ובבית המקדש.

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז ששח ועשו ארון עצי שטים ...

מ"ט דר' מאיר ונתת את-הפרכת על-הארץ מלמעלה דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא ואל-הארץ תתן את-העדות אשר אתן אלקיך ואח"כ ונתת את-הפרכת על-הארץ מלמעלה. ר' פנחס בשם ר"ש בן יוחאי תורה שנתן לו הקדוש ברוך

הוא למשה אש לבנה חרותה באש שחורה היא מאש חצובה מאש נתונה מאש שנאמר מימינו אש דת למו,

בארון העדות מונחים (א) שני לוחות שניים שהם מ"פסל לך" שנאמר למשה רבנו ועליהם כתב ה' את עשרת הדברות ולפי ירושלמי שקלים כל שאר המצוות כתובות גם עליהם. כתב אלקי על אבן מהארץ שנבראה ע"י ה'. מונחים (ב) שני לוחות ראשונים (למאן דאמר שגם הם נתנו בו), כתב אלקי על "חציבה" אלקית מתחת לכסא הכבוד (המרכבה האלקית). מונח (ג) ספר תורה (למאן דאמר שהיה מונח בפנים) שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.

לוחות ראשונים מעשה אלקים ואינו באים להמשילו. לוחות שניים שילוב בין שמים וארץ. ספר התורה הוא דיו שחור משל לאש שחורה, כתוב על קלף לבן משל לאבן הספיר הלבנה מהארץ, ומשל לכתב על לוחות הראשונים. משל לחומר ולכתב בלוחות השניים.

רמב"ן שמות פקודי מ ... כי לא יקרא הארון כן (ארון העדות) רק בהיות בו לוחות העדות. ואל-הארץ – מקף כרב-מצב שם הארון (א) ללא העדות אינו נקרא ארון העדות, (ב) מרגע שהעדות ניתנת לתוכו (אפשר אפילו בשעת ההכנסה) מיד נקרא ארון העדות.

פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) כא) ונתת את-הפרכת על-הארץ מלמעלה. לפי שיש על בסמוך, ויש על לפני, לפיכך הוצרך לומר מלמעלה: ואל-הארץ תתן את-העדות אשר אתן אלקיך. להביא שכרי לוחות שהיו מונחין בארון:

על-הארץ – מקף כרב-משמע של מלת על: (א) סמוך (ב) לפני (ג) מלמעלה. וכאן טעם אתנה של מלת מלמעלה מגביל את נתינת הפרכת על-הארץ במשמע מלמעלה

חזקוני שמות כה, כא) ונתת את-הפרכת על-הארץ מלמעלה ואח"כ ואל-הארץ תתן את-העדות, כיצד מבאלול (צ"כ כי ירד עמם ביה"כ שזה י' תשרי) שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו הסמוך לאחריו כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל הארון תתן את העדות. ולפי פשוטו ואל-הארץ כבר יהיה נתון את העדות, ואח"כ ונתת את הכפורת, ואידי דנקט ליה ואזיל בעשיית הכפורת, כתב לך תחלה ונתת את-הפרכת כדי לגמור כל העשות המוטלות עליה. ואל-הארץ תתן את-העדות כאן צוה לתת הלוחות בארון ולמעלה שכתוב ונתת אל הארון נתן טעם ללא יסורו ממנו. ואשר אתן אלקיך הם הלוחות שניות שהרי פרשה זו נאמרה במ' יום האחרונות, והראשונות נשתברו מ"ז בתמוז שעבר.

ואל-הארץ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (נאמר באחד וחל על הכל), כאן נאמר על הלוחות השניים השלמים, ומרמז לנתינת הלוחות הראשונים השבורים. תתן את-העדות – זקף-קטן, בתפקיד שנים, רמז לשני לוחות הברית? רמז לנתינה פעמיים? אשר אתן – מרכא טפחא, כעין תור רבות נתינה נוספת על הנתינה הראשונה. האם רמז לנתינת לוחות שניים בנוסף על לוחות ראשונים. רמז לנתינת ספר תורה ראשון שכתב משה בארון הברית.

אלקיך – סלוק, מגביל. אפשר שזה יסוד לעקרון השמיני של הרמב"ם שכל התורה (שכה"ת) המצויה עתה בידינו היא הנתינה לנו ע"י משה רבנו עליו השלום (מרע"ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט = מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכהה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

שעוועל מקור רב"ח ברמב"ן **[רמב"ן שמות כה]** ... ובאלה שמות רבה (מט ג) **(כהג, 3)** **זאת התרומה אשר תקחו מאתם**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר **(ד' ב, 3)** **קדש ישרא' לה' ראשית תבואתה**. ושם (שמו"ר לג א) עוד אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל מכרתי לכם תורתי וכביכול נמכרתי עמה, שנאמר **(כהג, 3)** **ויקחו-ל' תרומה**, כי התרומה תהיה לי ואני עמה, כדרך **(ש"ש ב, 7)** **דוגי לי ואני לו' ה'רעה בשושנים**: וכן אמר **(כהט, 3)** **ככל אשר אני מרצה אותך**, כי אני הוא המראה, ואמר הראה אותך, רמז למלת **אני**, וכן **(כהמ, 3)** **אשר-אתה מרצה**, וכן אמר דוד **(הח"א כח, יט)** **הכל בכתב מנד' ה' עלי השקיל**, כי היתה עליו יד ה': **רבינו בחיי שמות כה]** וע"ד הקבלה: **(כהג, 3)** **ויקחו-ל' תרומה**, ויקחו אלי כנסת ישראל שהיא תרומה, והיא הנקראת "זאת", ולכך אמר **(כהג, 3)** **זאת התרומה**, וכן כתיב: **(בר' ויחי מט, כח)** **זאת אשר-דבר להם אביהם**, ושם בארתי, וכתיב: **(תה' קית, ג)** **מאת ה' ה'תמה זאת היא נפלאות בעינינו**: ואמר **(כהג, 3)** **ויקחו-ל' ליהד את הכל ממטה למעלה וממעלה למטה**, ולפי שהכל תלוי במחשבה ובכונת הלב על כן אמר: **(כהג, 3)** **מאת כל-איש אשר ידבנו לבו**.

ולזה רמזו במדרש, הוא שאמרו: (תנחומא ישן אמור כד) ויקחו תרומה, אין כתיב כאן אלא **(כהג, 3)** **ויקחו-ל' אותי לוקחים כביכול אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי שאדור ביניכם**. ועוד אמרו במדרש: (שמו"ר מט, ג) **(כהג, 3)** **זאת התרומה אשר תקחו**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר: **(ד' ב, 3)** **קדש ישרא' לה' ראשית תבואתה**. (בספרים בתורת הסוד מוסבר כי כוונת לקיחת אותי זה אותיות הוי"ה) ויש לך לדעת כי מן **(כהג, 3)** **ויקחו-ל' עד (כהג, 3)** **זאת התרומה** מדבר בתרומה העליונה, **אשר תקחו מאתם זקב ונסף ונחשת**: מדבר בתרומת המשכן, ובארור הענין: כי כשיביאו ישראל תרומת המשכן שהוא זהב וכסף ונחשת וכל השאר יביאו עמם התרומה העליונה, וזה באור: **(כהח, 3)** **ועשו-ל' מקדש**, זו תרומת המשכן, **(כהח, 3)** **ושכנתו בתוכם**: זו תרומה עליונה, וזה סוד הכתוב: **(שמ' ויקהל לה, ה)** **יביא את תרומת ה' זקב ונסף ונחשת**: שפירושו עם" תרומת ה', או יאמר הכתוב **(שמ' ויקהל לה, ה)** **קחו מאתכם תרומה לה'** כל נדיב לבו יביא את תרומת ה', **(שמ' ויקהל לה, ה)** **קחו מאתכם תרומה**, זו תרומה העליונה, **יביא את תרומת ה'**, זו תרומת המשכן, ועל כן אמר: **זקב ונסף ונחשת**: וזה מבואר, כי כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכיניו שכינה למטה ביניהם. וע"פ פירוש **[נסף ישיב : שנפלד יוסף (אוצר החכמה) ע' כח]** בדרך אפשר תרומה עליונה הוא השפע שבא למעלה למטה שנשפע כאשר התרומה מובאת בנדיבות לב. וע"פ פירוש **[המתיתבא – התשס"ד (אוצר החכמה) ע' רכז]** תרומה עליונה ... שיקחו אותו (הקב"ה) כביכול לתרומה, וכפי שאדם משיג התרומה העליונה כן יש לו ג"כ כשנתגשמה התרומה במעשה.

שמות תרומה כה,ד: ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

[תורה תמימה להלן ת"ת] (כהד, 7) **ותכלת** - תכלת עמרא הוא, מנלן מדרש כיתנא - תכלת עמרא² [יבמות ד' ב']: **(כהד, 7)** **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים³ [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א]: **(שמ' תר' כה, 7)** **ותכלת וארגמן ותולעת שני** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה אחת) שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין, (א) תכלת ארגמן ותולעת שני הם צמר כבשים ע"פ **[ת"ת הערה ג]** עמרא תרגומו של צמר, ועל שם צבעו נקרא תכלת, ... משום דסברא היא, דכל הצבועין מין אחד הן (ט"ט: צמר) מדלא חילק בהן אלא בצבע, (ב) אפשר שיש לומר כדרשת **[ירושלמי כלאים פ"ט ה"א] (כהד, 7)** **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים⁴, כלומר ששלושה הצבעים תכלת ארגמן ותולעת שני מקורם מן החי.

(שמ' תר' כה, 7) **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה שניה) שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין השני, (א) אפשר שממעט צבעים שמוזכרים כאן מן ההגבלה שהובאה ב-**[ת"ת הערה ד]** פסק הלכה בכבלי שבת כ"ח ב' לא הוכשרו למלאכת שמים אלא דבר טהור בלבד משום דבעינן מן המותר בפין, ושכך גם פסק הרמב"ם. אלא שחולקים על הרמב"ם וזה כמוסבר ב-**(ב) ותולעת שני** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות מינים מן החי שמפיקים מהם צבע אדום. אפשר שזה כפתיחה של **[ת"ת הערה ד]** ר"ל הוא הדין בכל דבר הבא מדבר שיש בו רוח חיים וצבעו אדום כצבע תולעת, וטעם **וארגמן** תביר מלמד לחלק ולמעט כל מקורות צבע אדום שאינם תולעת שני. ובתולעת שני עצמה יש למעט את כל תולעת שני שאינה גדלה בהרים וזה ע"פ **[תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט, ה"ז]** תכלת אין כשרה אלא מן החלזון הביא שלא מן החלזון פסולה שני תולעת מן התולעת שבהרים הביאה שלא מן התולעת שבהרים פסולה: **ותולעת שני** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות, אפשר שזהו ע"פ **[ת"ת הערה ד]** ומדברי רבינו בחיי משמע דהגרגרים האלה הם שהתולעת מונחת בתוכם ונקראו תולעת על שמו.

ועוד הסבר הקשור לתהליך הצביעה **(שמ' תר' כה, 7)** **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, מחלק כל צבע לחלק טעימה של צבע בקצת צמר ולחלק שבו יצבע את כל שאר הצמר. וממעט את חלק הטעימה אחר שניסה בו את מעט הצמר משימוש חוזר. וזה נלמד ב-**[בבלי מנחות מב, ב]** אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה: הא תכילתא היכי צבעיתו לה? אמר ליה: **מיינתין** (ראה רמב"ם להלן) דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביוורה [ומרתחנין ליה], ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא, ושדינן ליה לההוא ביעתא וקלינן ליה לאודרא. שמע מינה תלת: שמע מינה טעימה פסולה, ושמע מינה - דבעינן צביעה לשמה, ושמע מינה טעימה פסולה. היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה! אמר רב אשי: מה טעם קאמר, מה טעם טעימה פסולה? משום דבעינן צביעה לשמה. כתנאי: טעימה פסולה, משום שנאמר: **(שמ' תצוה כח, לא)** **ועשית את-מעיל האפוד קליל תכלת**: דברי ר' חנינא בן גמליאל; רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה כשר, משום שנאמר: **(י' מצ' יד, 7)** **ושני תולעת**. ת"ר: תכלת אין לה בדיקה, ואין נקחית אלא מן המומחה; הסבר **מיינתין [רמב"ם ציצית פ"ב, ה"ג]** התכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה, והיורה שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו נפסלה היורה כולה, אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבדק בו ושורף את שבדק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבדק בו שהרי טעמו ופסלו, **נצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם**.

ושש – מרכא מרבה **ועזים** – סלוק כמגביל, ביחד כעין רבוי הגבלות. (א) **[תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט, ה"ז]** שש זה מפשתן הביאה מן הקנבוס פסולה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרצב, רבוי; דרצב – מצרף; תרץ – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרצב טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; **דרצב תרצב טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרצב תרצב טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תרצב מרצב טפחא** – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מרצב** – ב"ר ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרצב סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זרצב קטן** – 2; **זרצב גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זרצב קטן** ... **זרצב קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ל"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.8 **שמות תרומה כה,א (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)**
שמות תרומה כה: [ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים:
[ה] ועלת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:
[ז] אבני־שהם ואבני מלאים לאפר ולחשן:

[תורה שלמה [לו]] [תנחומא תרומה ס"ה] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וגו' אמר ר' יהודה ב"ר סימון אמר הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שאתם גומלים עלי י"ג דברים שהפרשתם לי כנגד י"ג דברים שעשיתי לכם במצרים ... מהם הי"ג דברים שהפרשתם? כאשר ברשימת החמרים לכאורה ט"ו דברים.

[זהר תבהיר] מסביר שחמשה מיני בשמים היו בתוך שמן המשחה ונחשבים לדבר אחד והם נמצאים בשמן המשחה וקטורת הסמים שכל אחד מהם נחשב כדבר לעצמו, ויחד עם אבני-שהם הם מ"ג תיקוני משכן. וצריך עיון כי החמרים שבפסוק (**שמ' תר' כה,ו**) אינם נמנים בין ה"ג תיקונים שב-**[שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד,ב]** ד"א (**שה"ש ד,י**) **שְׁלֹחַן פְּרָסָה רְמוּנִים**, דמיה לפרדס רמונים, לישן בני נש הוא מה שלח פלוני לארוסתיה רמונים, ר' חנינא ור' סימון חד אמר היא הכניסה לו שלש עשרה, והוא הכניס לה שלש עשרה, היא הכניסה לו שלש עשרה מה שמפורש בואלה שמות (**שמ' תר' כה,ג-ד**) **[ג] וזאת התרומה [וגו'] זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] ועלת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ז] אבני־שהם ואבני מלאים.**

ואילו ב-**[לקח טוב]** החמרים שב-**(שמ' תר' כה,ו)** נמנים ואז הם ט"ו חמרים ואעפ"כ כותב עליהם י"ג **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת תרומה כה] ...** אף אתם תתנדבו לי שלשה עשר דבר, (**שמ' תר' כה,ג-ד**) **[ג] ... זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] ועלת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: [ז] אבני־שהם ואבני מלאים,**

פירושים לכיצד ט"ו או ט"ז חמרים הם י"ג תיקוני משכן מובאים ב-**[תורה שלמה הערה [לו]]** וכל המפרשים נתלכטו בזה שהרי יש כאן ט"ו דברים והרא"ם פ"י תכלת וארגמן ותולעת שני אחד הם שכל אלו הג' מראות של צמר הן, ובחזקוני פ"י דלא חשיב אבני שהם ואבני מלואים שהנשיאים הביאום וכ"כ בגור ארי', ובכת"י מושב זקנים חושב שמן למאור ובשמים לדבר אחד וכן אבני שהם ואבני מלואים לדבר אחד, ובשפתי כהן פירש שאינו מונה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה שאינם לא למלאכת המשכן ולא לבגדי כהונה וכ"כ בפ"י הרע"ב וכווננו להמבואר להדיא בשהש"ר ד-כה ר' חנינא ור' סימון (הובא לעיל) ... הרי שלא מנה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה. ומדברי המפרשים הנ"ל נראה שחושבים בשמים לדבר אחד וכ"כ רב"ח (ר' בחי'), ובחזקוני **השבשמים בכלל השמן** הואיל ואינם בעין. ושיטה אחרת בזהר ח"ב קלה שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים וראה להלן אות לז וגירסא אחרת יש במדרש הגדול **כאן ש ש ה עשר דבר שהפרשתם לי כנגד ש ש ה עשר דבר שעשיתי לכם במצרים וגו'**

לפי **[מושב זקנים]** פסוק (**שמ' תר' כה,ו**) נחשב כדבר אחד בלבד, ופסוק (**שמ' תר' כה,ז**) נחשב כדבר אחד בלבד. כיצד אפשר לראותם כדבר אחד והאם תבניות הטעמים תומכות בכך?
שמות תרומה כה,ו: שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

[אבן עזרא] (**שמ' תר' כה,ו**) **שמן למאור** לצורך המאור כמשפט. אמרו חכמי הדור, כי טעם **ולקטרת הסמים** - הפוך, וכן הוא הסמים בעבור הקטרת. אם כן, למה לא נאמר כן, (ט: בחלק הבא בפסוק למה לא כתוב) ולשמן המשחה בשמים? ועוד (שאלה), ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים (**שמ' תצ' לה, כח**). והנכון בעיני שמלת **בשמים** כוללת **לשמן המשחה**. ובשמים שהם מעורבים עם הסמים לקטרת. וככה קבלת האמת:

[ר' יוסף בכור שור] (**שמ' תר' כה,ו**) **שמן למאור**: אל המנורה, **בשמים לשמן המשחה**: יש לתמוה שכל הפרשה כולה אינה אלא תיקוני בניין, חוץ מפסוק זה שהם לצורך עבודה, ואינו אומר "חטים ללחם הפנים", "כבשים לתמידים ולמוספין", ולא "עצים למערכה". **ובשלמא שמן המשחה צורך הבניין, שבו נתקדש כל הבניין, והקטרת נמי,** משום שצריך אומנין לכך הוצרך להביאו לפני האומנין. אלא "שמן למאור" למה הוזכר כאן? ונראה ששלשון צורך הבניין, שמן המשחה כדפרישית, הקטרת: דרך מלכים שבשמן להם את הבית קודם שיכנסו בה, וכל שכן מלך מלכי המלכים. וכן מצינו מעל ידי הקטרת שכניה באה, כדכתיב (וי' אח"מ טז, יג) "וכסה ענן הקטרת את הכפורת", וכתיב (וי' אח"מ טז, טב) "כי בענן אראה על הכפורת". **"שמן למאור": אין דרך למלך לבא אל ביתו עד שידליקו לו נירות,** וגם הבית אינו מתוקן עד שיתפתחו בו חלונות, ויתקנו מקום המאורות ביום ובלילה, כי אין דרך כבוד לדור בחשיכה. ואעפ"י שאינו צריך לאורה, כבוד מעלה הוא והכי פשוטה דקרא, (**שמ' תר' כה,ו**) **שמן למאור, ומאותו [שמן] יקחו למשחה, מדלא כתיב שמן ובשמים למשחה, אלא אשמך דלעיל** (ט: הכתוב לפני-כן) קאי. **ולקטרת הסמים**: לצורך הקטרת יקח סמים (ע"פ **[ראב"ע]**).

(שמ' תר' כה,ו) שמן – טפחא בתפקיד שנוי ורבי ופירוש התפקידים ילמד באופן הבא:
(שמ' תר' כה,ו) בשמים לשמן המשחה - (אתנח) פשטא מונח זרץ-קטן והוא מצווה ואחריו **ולקטרת הסמים** מצוה. אפשר שזהו מופע של לימוד לאחריו ואלפניו. ואז ע"פ **[ראב"ע]** בלימוד לכתוב הבא אחרי **בשמים לשמן המשחה** היינו **ולקטרת הסמים**, הבשמים באים לשתי מטרות (א) **לשמן המשחה** (ב) **לקטרת הסמים**

הלימוד אלפניו לוקח את התכונה של שתי מטרות ומעביר אותה לכתוב אלפניו **שמן למאור** ע"פ **[ר' יוסף בכור שור]** ללמד להכין שמן באיכות שמן למאור (א) למנורה (ב) שישמש להכנת שמן המשחה. לכן **שמן** – טפחא בתפקיד שנוי ורבי, שנוי מהפשט למאור, ורבי שישמש גם להכנת שמן המשחה.
לפי **[ר' יוסף בכור שור]** פסוק (**שמ' תר' כה,ו**) הוא כעין מכה בפטיש של בנין המשכן, מלאכת הקדשתו והארתו הקבועה לכבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. אפשר שלכן תבנית הטעמים של מרכז הפסוק היא כעין לימוד לאחריו ואלפניו לאחד את שני החמרים הבסיסיים למטרה אחת – תיקון אחד מהי"ג.
העיון הבא הוא שלא בנושא י"ג תיקוני משכן. **[תורה שלמה [סב]] שמן למאור, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו', כמעשה בראשית (בר' א,יג) יהי מארל וכאן שמן למאור [לקח טוב, פקודי]**

[זהר ח"ב קמז,ב (בר' א,טו)] ניעש אלהים את־שני המארט הגדלים [את־המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים:] אלין (ט: היינו שני המאורות הם) שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה וכו' **(שמ' תר' כה,ו) שמן למאור** – (סלוק) טפחא אתנח, כתבנית הטעמים של **(דב' וא' יד) שמע ישראל**, מאור המנורה מביא למאור התורה, מביא למאור ה', התחזקות בקבלת עול מלכות שמים זאת דרשת **[זהר ח"ב קמז,ב] שמן למאור** אלין שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה, היינו התחזקות בקבלת עול מלכות שמים בעולם הנברא (עולם התכסות א-להות) בהתקשרות אמונית בעולם העליון (עולם גלוי א-להות), תבנית טעמים זאת הינה בקבוצה אחת עם תבנית **(בר' א,א) גראשית גרא אלהים** – טפחא מונח אתנח. מתואם עם הדרשה שב-**[לקח טוב, פקודי] שמן למאור**, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו',

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תכיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; **דראג תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תכיר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תכיר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישייה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

ע"פ פירוש **[ידיד נפש, הרב בר-לב י"א, ע' קלז (אוצר החכמה)]** **שמן המאור** – כנוי למידת תפארת שבאצילות **ושמן למאור** – כנוי למידת מלכות שבאצילות, אור התפארת אינו נפסק לעולם, אור המלכות נפסק לפעמים. כתב בפירושו **[זהר הבהיר, הרב אייכנשטיין יא"מ, ע' רנ"ג (אוצר החכמה)]** וע"כ סיים הפסוק **(בר' א, טו) אַתְּ הַמֵּאֹר הַגָּדוֹל לְמַמְשַׁלְת הַיּוֹם וְאַתְּ הַמֵּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשַׁלְת הַלַּיְלָה** היינו שמן המאור הוא כנוי לשמש **שמן למאור** הוא כנוי ללבנה, שאורה מוגבל ופוסק.

(שם' תר' כה,ו) למאור – אתנה מגביל, יש עוד כתוב כזה בטעם אתנה **(שם' תצ' כז,ב) דג פתית למאור**. אלו שני כתובים הבאים כאחד לכן אין מלמדים אותו דבר. מוצע לומר כי **(שם' תר' כה,ו) למאור** – אתנה כטעם מפסיק מרמז לדרשה שהאור נפסק לעתים, וזה רמז לירידת הדורות כנדרש ב-**[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק פ"ג,ה"ז]** **[יומא לט,א]** **[ירושלמי יומא פ"ו,ה"ג]** כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שכבה מיכן ואילך מוצאין אותו פעמים כבה פעמים דולק וגו' וטעם אתנה בכתוב **(שם' תצ' כז,ב) דג פתית למאור** תפקידו להגביל כנאמר ב-**[משנה מנחות פ"ח,מ"ה]** ... תלמוד לומר **(שם' תצ' כז,ב) דג פתית למאור** ולא זך כחית למנחות:

שמן למאור ... **ולקטרת הסמים** כסדר בפסוק כך נדרש ב-**[בבלי יומא לג,א]** אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, ואליבא דאבא שאול: ... והטבת חמש נרות קודם ... להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת,

חזרה לנושא י"ג תיקוני המשכן. **שמות תרומה כה,ז: אבני־שֹׁהם וְאַבְנֵי מִלֹּאִים לְאַפֵּד וְלַחֹשֶׁן:**

אַבְנֵי־שֹׁהם – מקף כרב-מצב משמעות (א) אבני-שהם לאפוד בלבד, (ב) אבני-שהם ככוללות (א) עצמן בכתפי האפוד לרכוס אליהם החושן, (ב) אבן השהם שהיתה בחושן, (ג) שאר אבני המילואים בחושן, טעם זקא-גדול מרמז לבחור אפשרות (ב) של **אַבְנֵי־שֹׁהם** – כבעלי שלושה תפקידים ע"פ **[שו"ת בר-אילן, מושגים תלמודיים, אבני שוהם ואבני מילואים] אבני־שֹׁהם** הם, "אבני האפוד" (ע"ע), ואבני מילואים הם, "אבני החושן" (ע"ע). ויש מפרשים, שאבני שוהם כוללות את אבני האפוד וגם את אבן השהם שהיתה בחושן. ויש מפרשים, שאבני שוהם ואבני מילואים היו גם בחושן וגם באפוד. ויש מפרשים: אבני שוהם שהן אבני מילואים. בפירוש השם **אַבְנֵי מִלֹּאִים**, יש שכתבו, שנקראו כך על שם "שעושיין לאבנים מושב בזהב כמין גומא ונותנין שם האבן למלאות את הגומא". ויש מפרשים: "על שם האבנים, שהיו שלמות, שלא נחצבו ממחצב אלא נבראו כך כחלוקי אבנים אשר בנחל, וגם לא חסרו מהן כלום אחר כך על ידי מעשה חרש אבן", ומשום כך נקראות אבני מילואים, מלשון מלא, כלומר אבנים שלמות ומלאות. ויש מפרשים: על שם שאבני החושן היו ממלאות ומכסות את כל שטח החושן, מה שאין כן אבני האפוד שאינן אבני מילואים, שאין הן ממלאות את כל פני שטח האפוד. **וְאַבְנֵי מִלֹּאִים** – מלמד על תכונות האבנים שהיו (א) שלמות (ב) מילאו את המסגרת שבה היו נתונים גם באפוד, וגם בחושן, (ג) ע"פ **[בבלי סוטה מתב,ב]** ולא חסרו כלום מ-**(שם' תצ' כה,יא) פתוחי חֹהֶם** ע"פ השמיר. אפשר כי טעם **אַבְנֵי־שֹׁהם** – זקא-גדול מלמד על שלושה דברים בענין **פתוחי חֹהֶם** כנלמד ב-**[בבלי סוטה מתב,ב]** אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר: **פתוחי חֹהֶם**, ואין מסרטין עליהם באיזמל, משום שנאמר: **(שם' פק' לט,ג) בְּמִלֵּאֲהֶם**, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן, ואינן חסרות **[בבלי ע"ז כג,ב]**.

ע"פ תבניות הטעמים בפסוק (כה,ו) יש שני חמרים **שמן** למאור ולשמן המשחה, **בשמים** לשמן המשחה ולקטורת הסמים. אבל מטרה אחת של כבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. בפסוק (כה,ז) יש חומר אחד אבני שהם שהוא שם כללי לאבנים. באופן זה אפשר להסביר שאמנם נמנים ט"ו או ט"ז חמרים אבל יש י"ג תיקוני משכן.

שמות תרומה כה,ט: כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנַּת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַּת כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ – רביע מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. ויתבאר ע"פ **[בעל הטורים] (שם' תר' כה,ט) מַרְאֶה** (גי' 246). בגימטריא גבריאל (246). מלמד שהיה חגור כמין פסיקיא של עור והראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו (עיין מנחות כט א) ושם נאמר "אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל ... הואה לו למשה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ישרצים". הסבר **[בעה"ט]** מרחיב ממנורה לכל המשכן ובא להוציא מהפשט וללמד שלא ראה משה את הקב"ה אלא היה המלאך גבריאל מראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו. **[ביאורי ופירושי ר' מהר"ל מפראג עה"ת, דב בן אהרן, ע' קכז (אוצר החכמה)]** "ויש אומרים אף הלכות שחיתה", **(שם ע' שצו) [מנחות כט,א]** תניא רבי יוסי ברכי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש וירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותן (וא"כ הגירסה שהבאנו "אמר רבי חייא בר אבא וגו'") **[ירושלמי (וילנא)] שקלים פ"א,ה"ד]** דאמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו **(שם' תשא ל"ג) וְהָאֵל וְהַיְהוָה יִתְּנוּ כֹהֵל יִתְּנוּ כֹהֵל יִתְּנוּ:** **[רש"י] (שם' תשא ל"ג) –** הראה לו כמין מטבע של אש, (וכן ב-**[תיב"ע]**). מהר"ל בפירושו **[גור אריה] (שם' תשא) כוונת ה' הייתה להראות הנתינה ולא המטבע, לכן לא נמנה ב- [מנחות כט,א].** וגם מביא מ-**[במ"ר]** שמשה התקשה בשמן המשחה.

(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֵל – רביע, צ"ע האם בא ללמד על דברים שמשה התקשה בהם, או על ארבעה דברים שהראה למשה באש, או כל מה שהראה הקב"ה למשה. לפי **[מנחות כט,א]** יש כאן שלשה דברים, ע"פ **[תיב"ע]** וכו' נוסף מטבע, לעומתו **[מהר"ל]** מוסיף הל' שחיתה ו/או לפי **[במ"ר]** שמן המשחה, ע"פ **[בעה"ט]** המשכן וכל כליו.

לימוד שני מתבניות הטעמים מהפך פשטא, מוציא מפשט המשכן ומלמד על העתיד במוסבר להלן.

(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנַּת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַּת כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, דבר החוזר וקורה. **[משנה מסכת שבועות פ"ב,מ"ב]** אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא כמלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבועות פ"ב,מ"ב] אמר ה' למשה **(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ** וכו' **וְכֵן תַּעֲשׂוּ**, רצה בזה שכל מקדש שייעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ... והטעם שהיה בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש בימי שלמה, ומה שעשה עזרא זכר בעלמא הוא דעבד. **[רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו,ה"א]** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר **(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ וְכֵן תַּעֲשׂוּ לדורות**, ומשה רבינו מלך היה.

(שם' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנַּת הַמִּשְׁכָּן – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר החוזר וקורה כפי' ה-**[רמב"ם]** **וכן תעשו לדורות.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונת** – רבו; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבו; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני ואו רבו /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמממטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

איני יודע וכו'. וכל ספר שהיקפו ששה טפחים, בידוע שעוביו (טט: קוטר) מקום הנחתו שני טפחים, שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, למדנו שספר תורה שעשה משה רבינו כך דינו (ראה להלן): ה-[**לקט טוב**] הנ"ל נמצא ב-[**בבלי בבא**

בתרא ידא] שהמשכה כלהלן ... מיתבי: ארון שעשה משה, (שמ' תר' כה,י) ... **אמתים נחצי ארפו ואמה נחצי רחבו ואמה נחצי קמתו**: באמה בת ששה טפחים; והלוחות, ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון; כמה לוחות אוכלות

בארון? שנים עשר טפחים, נשתיירו שם שלשה טפחים, צא מהן טפח, חציו לכותל זה וחציו לכותל זה - נשתיירו שם שני טפחים שבהן ספר תורה מונח, לפי הכלל שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, אז מזה ספר התורה בארון, רוחבו היה 2 טפח לומדים שהיקפו היה 6 טפח, והיות והיקפו צריך להיות שווה לאורכו, לכן אורכו היה ששה טפחים כאורך הלוחות..

רמב"ם תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א] אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על היקפו ולא * היקפו יתר על ארכו, וכמה הוא אורכו בגויל ששה טפחים שהם ארבע ועשרים אצבעות ברוחב הגודל של יד, ובקלף או פחות או יותר והוא שיהי ארכו כהיקפו, וכן אם עשה בגויל פחות משהו טפחים ומיעט את הכתב את יתר על ששה והרחיב בכתב עד שיהיה ארכו כהיקפו היה זה כמזוה (לכתחילה, כי קשה להגיע לדיוק כזה ראה [**כסף משנה שם**] ע"פ [**בבא בתרא יו**]) וב-[**ביאור חדש מספיק**] עד כמדת ארכו.

הגהות מיימוניות הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א] * [לשון הטור וכתב א"א ז"ל והעמוד שעושין לה בסופה הוא בכלל זה ואם אין שיעור לעובי העמוד אם כן בקל יכול לכיין שיהי בהיקפו ו' כי יעשה עובי העמוד כפי הדרך] (טט: ראה [**בבא בתרא יו**): בדרך הלכה (טט: הלכה ג)) (**ברית שלום**] **במ' נשא**) אל תתמה על החפץ, דעבודת בני קהת היה שנשאו את הארון והשלחן, ומפורש בכתוב (שמ' תר' כה,י) **אמתים נחצי ארפו ואמה נחצי רחבו ואמה נחצי קמתו**: ואם כן מדתו יותר משיעור ארבעים סאה, ומציל

הוא את עצמו, כמו שהקדמנו לעיל דכל כלי שהוא מחזיק ארבעים סאה אינה נקראת כלי, ומצלת עצמה מן הטומאה, ושיעור ארבעים סאה, הוא שיעור שאמרו חז"ל (**עירובין ד, ב**) גבי מקוה, שהוא אמה על אמה ברום שלש אמות, נמצא הארון מדתו היה הרבה יותר משיעור ארבעים סאה, לכך היו נושאים אותו בכתף, דאין כאן בית מיוחס מפני הטומאה. וכן השולחן היה מכוון מדתו ממש ארבעים סאה,

בדרך הלכה לשעשה ולעתידי לבוא? (טט: הלכה ד)) אמה בת ששה טפחים לבנין ולכלים או אמה בת חמשה טפחים לכלים. **בבלי בבא בתרא ידא**, מיתבי: ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו, באמה בת ששה טפחים; ... דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר: באמה בת חמשה טפחים (זאת אמה למדידות כלים); הרב שי"ח **קניבסקי** (**בריתא דמלאכת המשכן פ"ד, ע' כה**): אמה בת ששה טפחים; יש דעה שזאת אמה למדידות בנין, ויש דעה שזאת אמה גם למדידות כלים. מזה דיון מה היה המרחק בין העמודים שלעולם נתלתה הפריכה בין הקדש לקדש הקדשים, כדי שהארון על בדיו יכנס בין שני העמודים האמצעיים מתוך ארבעה העמודים.

בבלי מנחות צח,ב] ומנלן דבדיו לפותיא דארון הווי יתבי? דילמא לארכו דארון הווי יתבי! אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו. [**רשי' מנחות צח,ב**] תרי גברי באמתא ופלגא - אי הווי בדים לאורכו לא היה בין בד לבד אלא אמה ומחצה. **רבינו גרשום מנחות צח,ב**] ומנא לן דד' גברי דרו. דלא מסתגי להו אימא חד גברא מצד זה ושני בדיו א' על כתף ימין ואחד על כתף שמאל וכן לצד אחר (לא יכול אדם אחד לשאת שני בדים על שתי כתפיו): טט: למאן דאמר שהלויים הלכו בין בדי הארון, לכל לוי היה אמה והיה רוח קטן בין הלויים. אם רוחב אדם אמה של ו' טפח, והארון היה 2.5 אמה של חמש טפח אז ברוח של (5 * 2.5) אמה היה 12.5 טפח בין הבדים הלויים היו קרובים מאד. (**במ' נשא ז,ט**) **ולבגי קהת לא נתנו פיי'עבתת הקדש עליהם בפתח ישאוי: (במ' בהע' י,א) ונסעו הקהתים נשא' המקדש והקימו אתהמשכן עד-פאם: ס**

שמות רבה (שנאן) פרשת וארא פרשה ח,א] (**שמ' וארא ז,א**) **ויאמר ה' אל-משה ראה נמתיף אליהם לפרעה**. הדא הוא דכתיב: (**תה' כז,ד**) **ישא' שערים ראשיתם והנשאוי פתחי עולם ויבוא מלך הפכוד**: (**ע' יוסף**) ה' נקרא מלך הפכוד כי חלק כבוד ליריאו כנון שקרא שמו של משה אלהים) שלמה אמר הפסוק הזה, בשעה שהכניס ארון לבית קדש הקדשים. עשה ארון של עשר אמות והכניס את הראשון לתוכו ונשא אותו. (ויש דרשות שלא עשה ארון עשר אמה אבל השערים דבקו ולא נתנו מעבר כי היה נשמע מדברי שלמה שנתגאה בבנין בית המקדש) (טט: ועוד דרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה) כיון שהגיע לפתח בית המקדש היה הפתח של עשר אמות והארון של עשר אמות ואין עשר אמות יכולין ליכנס לתוך עשר, ועוד שהיו טעונין בו (צריך מקום לכהנים נושאי הארון).

שמות רבה מהדורת וגשל,ע' קח ידי משה] עשה ארון של עשר אמות. ... שלמה הניח הלוחות ושברי לוחות בארון אחד מופרדים זה מזה כי אם היה מניח השברים זה לצד זה היו האותיות מצטרפות היו שמות השם מצטרפים ולא היה שליטה למלאך המות. ארון של משה (**שמ' תר' כה,י**) **אמתים נחצי ארפו צריך היה שלמה לעשות ארון במדת עשרה אמות ד' פעמים כמדת ארון של משה**.

ע"פ המדרש כאן משמע הכתוב (**שמ' תר' כה,י**) **אמתים נחצי** ע"פ טעם רביע של **ארפו** הוא להכפיל (2.5 אמה ב-4) העולה עשר אמות והיא מידת הארון שעשה שלמה בבית ראשון ואפשר שכך יהיה לבית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן. מהדרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה, משמע שאמת הכלי (כאן ארון) ואמת הבנין שוות והן של ששה טפחים. זה בהנחה שהחליקו את הארון של עשר אמה בפתח של עשר אמה בלי שידי הטוענין יהיו בצדדיו. אבל אם ידי הטוענין היו בצדדיו מוכרח להיות שאמות הארון היו של חמשה טפחים.

שמות תרומה כה,יא: וצפית אתו זהב טהור ומחוץ תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: (המשך [**ש"ר תרומה לד,ב**]) ד"א (**שמ' תר' כה,י**) **ועשו ארון**, מפני מה בכל הכלים האלה כתיב ועשית ובארון כתיב (**כה,י**) **ועשו ארון**, את"י יהודה ב"ר שלום א"ל הקדוש ברוך הוא יבאו הכל ועסקו בארון כדי שיוכו כולם לתורה, א"ר שמעון בן יוחאי ג' כתיבים הם, כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה, כתר מלכות זה השלחן דכתיב בו (**שמ' תר' כה,כד**) **זר זהב סביב**, כתר כהונה, זה המזבח דכתיב בו **שמ' תצ' ל,ג**) **זר זהב סביב**, וכתר תורה זה הארון דכתיב בו (**שמ' תר' כה,יא**) **זר זהב סביב**, למה נכתבים **זר** ונקראים **זר** אלא לומר לך אם אדם זוכה נעשים לו **זר** ואם לאו **זר**, ומפני מה בכלן כתיב ועשית לו ובארון כתיב ועשו עליו (אין כתוב כזה אלא (**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו**) ללמדך שכתר תורה מעולה יותר מכולן זכה אדם (בלשון יחיד לכן מתאים יותר **ועשית**) לתורה כאלו זכה לכולן.

(**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו זר זהב** – דרגא תבר מרכא טפחא, תכונה (א) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן ע"פ [**שמות רבה תרומה לד,ב**] כל הלומד תורה כאילו זכה לשלושה כתרים (כתר תורה, כתר כהונה, כתר מלכות) (**שמ' תר' כה,יא**) **עליו זר זהב** – תבר מרכא טפחא, תכונה (ב) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלקם או כולם לא חל ענין מסוים או הלכה מסוימת, אפשר שכאן ע"פ [**פרקי אבות פ"ו,מ"ה**] רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ.

בעל הטורים] (**שמ' תר' כה,י**) **ארון**. בגימטריא נזר. שכתר תורה גביהן על כל הכתרים, לכן כתיב (**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו זר זהב**, ובשלחן כתיב (פסוק כד) ועשית לו, לומר שכתר תורה עולה על גביהן (**שמ'ר לד ב**):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותיו האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תצית ההשערות**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרצא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי תאו רבוי ו/או מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרצא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרצא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** חצי פסוק – היקף השלישייה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישעמאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 שמות תרומה כה,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: וְצִפְיֹת אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ הַצִּפְנֹנוּ וְעֵשֶׂת עֲלָיו זָר זָהָב סָבִיב המשך להתשע"ט (שם' תר' כה,א) **וְצִפְיֹת אֹתוֹ זָהָב טְהוֹר** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) **[תורה שלמה הערה קז] ה-מכילתא יתרו אות קל"א**: לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף (ואפשר שגם של שאר מיני מתכות). ומבואר להדיא שממעט רק כרובים שפסולים מכסף ולא הארון עצמו. (לימוד ב) **[תורה תמימה (=ת"ת)] (שם' תר' כה,א) מִבֵּית וּמִחוּץ הַצִּפְנֹנוּ** – מלמד ששלש יתבות עשאו, שתיים של זהב ואחת של עץ, נתן של זהב בשל עץ ושל עץ בשל זהב וצפהו לקיים מה שנאמר **וְצִפְיֹת אֹתוֹ ... מִבֵּית וּמִחוּץ**, ומה ת"ל **הַצִּפְנֹנוּ** – להביא שפתו העליונה^(ט) **[ירושלמי שקלים פ"ו ה"א]**:

[תו"ת הערה טז] ר"ל שפתו העליונה של ארון העץ יצפה בזהב, וכל עיקר דרשה זו יסודה על שלא כתיב וצפית אותו מבית ומחוץ בזהב כמו שכתוב ר"פ נח (בר' נח ויד) **וְכִפְרֹת אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכָּפָר**; ועיין בסוגיית הבבלי יומא ע"ב ב': **(בר' נח ויד) בַּכָּפָר** הוא המושא המתיחס אל (המאפיין את) כל הכתוב לפניו. טעמו סלוק מגביל ללמד שיתבת נח כופרה רק בכפר. אבל כאן **זָהָב טְהוֹר** כתוב באמצע המשפט ולפי הדוגמא של יתבת נח היה אמור ללמד רק על הכתוב לפניו, אבל כאן יוצא מהפשט הלשוני ומלמד גם על הכתוב אחריו לצפות שפתו העליונה של ארון ב-**זָהָב טְהוֹר**.

(שם' תר' כה,א) מִבֵּית וּמִחוּץ – מרצא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כעין יתור לרבות, (א) **לצפות** החלל בין נסר לנסר **[תורה שלמה הערה קז] [קרבן העדה ירושלמי סוטה פ"ה ה"ג]** דקסבר לא עשה אלא ארון של עץ וצפהו בצפוי כל דהו של זהב ולא היה העץ אחד אלא חיבר נסרים זה לזה וסד"א שלא יצפה אלא העץ הנראה אבל החלל שבין נסר לנסר לא יצפה דכתיב **וְצִפְיֹת אֹתוֹ**, לכך כתיב **הַצִּפְנֹנוּ** יתירה לאשמעינן דאף החלל בין נסר לנסר יצפה. (ב) **תוספת** צפוי הזהב של הארון החיצון בגובה טפח ומשהו **[בבלי יומא ע"ב]**, אמר רחבה אמר רב יהודה: שלש ארונות עשה בצלאל, אמצעי של עץ תשעה, פנימי של זהב שמונה, חיצון עשרה ומשהו. - והתניא אחד עשר ומשהו! - לא קשיא: הא - כמאן דאמר יש בעביו (ע"פ רש"י של תחתית ארון הזהב החיצון) טפח, הא כמאן דאמר אין בעביו טפח. ומאי משהו (למעלה) - זיר. פירש **[רש"י יומא ע"ב]**, עשרה ומשהו - תשעה כנגד גובה האמצעי (מעץ) ומשהו עובי שולי זהב של חיצון וטפח עשירי עולה למול עובי הכפורת שהוא טפח ומכסה חיבור הכפורת והארון. והתניא אחד עשר ומשהו - ומשני הא כמאן דאמר יש בעובי שולי הזהב (של תחתית ארון הזהב החיצון) טפח כאשר יש בעובי שולי העץ. לפיכך **(כה,א) הַצִּפְנֹנוּ** – אתנה מגביל, שצפוי השפה יהיה מהזהב של החיצוני החיצון.

(כה,א) הַצִּפְנֹנוּ – אתנה מגביל, **[לקט טוב]** מכאן אמרו כל ת"ח שאין תוכו כבירו אינו ת"ח וכן אמר **(איוב כט,יד) צִדְקָה לְבָשְׁתִּי וְיִלְפָּנֵי** **(כה,א) זָר זָהָב** - ר' יוחנן רמי, כתיב זר וקרין זיר, זכה נעשית לו זיר, לא זכה נעשה זרה הימנו^(י) **[יומא ע"ב ב']**: **[תו"ת הערה יז]** ר"ל דלפי הכתיבה לא היה ראוי לקרות כמו זיר בציי"ה אלא בקמ"ץ או בפת"ח, ויען כי איירי זה בארון שהוא רומז לכתר תורה כמבואר בגמ' כאן, לכן דריש שאם זכה אדם לכתר תורה, כלומר ללמוד לשמה ולקיימה נעשית לו התורה זיר וכתר, ואם לאו כגון שלומד לקנטור או שלומד ואינו מקיים, נעשית זרה לו, שמשכתת ממנו: **(כה,א) סָבִיב** – סלוק כמגביל. בדרך מוסר הלומד תורה יגביל עצמו ללימוד לשמה ולא לקינטור או שלומד ולא מקיים.

שמות תרומה כה,ב: וְצִקְתָּ לֹא אֲרַבֵּעַ טַבַּעַת זָהָב וְנִתְּתָה עַל אֲרַבַּע פְּעָמָיו וְשָׂתִי טַבַּעַת עַל-צַלְעוֹ הָאֶחָת וְשָׂתִי טַבַּעַת עַל-צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית:

[רש"י] (שם' תר' כה,ב) וְצִקְתָּ - לשון התכה כתרוממו: **פְּעָמָיו** - כתרוממו זויתיה (בפינה, הטבעת ולכן הבדים היו צמודים לצד הרוחב של הארון) כהמשך לאורך הארון. ובזויות העליונות סמוך לכפרת היו נתונות שתיים מכאן ושתים מכאן לרחבו של ארון, והבדים נתונים בהם, וארכו של ארון מפסיק בין הבדים, אמתים וחצי בין בד לבד, שיהיו שני בני אדם, הנושאים את הארון, מהלכין ביניהם, וכן מפורש ב-**מנחות** בפרק שתי הלחם **(צח ב)**: **(כה,ב) וְשָׂתִי טַבַּעַת עַל-צַלְעוֹ הָאֶחָת** - הן הן הארבע טבעות שבתחלת המקרא, ופירש לך היכן היו, והו"ו זו יתירה היא ופתרונו כמו שתי טבעות, ויש לך לישבה כן ושתיים מן הטבעות האלו על צלעו האחת: **צַלְעוֹ** - צדו: **[בבלי מנחות צח,ב]** ומנלן דבדדיו לפותיא (בצד רוחב) דארון הווי יתבי (ישבו)? דילמא לארכו דארון הווי יתבי! אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי (אינם יכולים ללכת) להו. ומנא לן דבארבעה הווי דרו (נשאו) להו? דכתיב: **(במ' בהעי' יבא) וְנָסְעוּ הַקְּהָלִים** – (מיעוט רבים) תרי, נשאי המקדש - נמי (מיעוט רבים) תרי.

(במ' בהעי' יבא) וְנָסְעוּ הַקְּהָלִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהִקְיִמוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-פָּאָם **(כה,ב) וְצִקְתָּ לֹא** – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבעה פרטים או לימודים. נסמנם בתוך המקורות שהם בדרך מוסר: **[מדרש אגדה (בובר)]** ואמר **(כה,ב) וְצִקְתָּ לֹא אֲרַבֵּעַ טַבַּעַת זָהָב**, מכאן שצריך תלמיד חכם שיהיה זריז (א) בתורה (ב) ובמצות (א) ובמעשים טובים (ד) וענוה: **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (כה,ב) וְצִקְתָּ לֹא אֲרַבֵּעַ טַבַּעַת**, שיהא תלמיד חכם זהיר (א) בתורה (ב) ובתלמוד (א) ובמצות (ד) ובמעשים טובים:

שני לימודים מתבנית הטעמים של **(כה,ב) זָהָב וְנִתְּתָה** - ... זקא-קטן ... זקא-קטן ... **שני לימודים** מתבנית הטעמים **(כה,ב) וְנִתְּתָה** – מונח זקא-קטן **לימוד ראשון** מתבנית הטעמים של **(כה,ב) זָהָב וְנִתְּתָה** - ... זקא-קטן ... זקא-קטן, בין שני קיסרים כעין דבר החוזר וקורה, **[רמב"ם כלי המקדש פ"ז,ה"ט]** וכל הכלים שהיו במקדש היו להם שניים ושלישים שאם יטמאו הראשונים יביאו השניים תחתיהם. **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ב י"ג י"ד]** סיכום: כל כלי המקדש מותר לעשותם מכל מיני מתכות, מתקדשין במלאכתן, והמתקלקלים מתיכים אותם ועושים כלי אחר. הכלים החדשים וכלי הגבוי נעשים כמתכות הכלים שעשה משה. **[מנחת חינוך פרשת תרומה מצוה צה]** ... (אע"פ שמעולם לא עשו ארון אחר חוץ ממה שעשה משה ובביאת גואל צדק יתגלה הארון והלוחות מכל מקום התורה הקדושה לא תסמוך המצות והדינים על ניסים ...) **אם כן ודאי מצוה זו לדורות כמו שחשב הר"מ מצוה זו להנשא על הכתף וגם לאו דהסרת הבדים** אף דלא יהיה הדברים עבה"ג (עד ביאת גואל צדק) כי עתה אין ארון בעוה"ר (בעונותינו הרבים) **וכותב מה שיהיה בזמן המקדש ויהיה בזמן המשיח** אם כן דיני הארון גם כן היה נוהג בימי בית ראשון כגון אם נשבר הארון (אף שהיה מעשי אלקים מכל מקום התורה לא תסמוך דינים על ניסים) וגם לע"ל (לעתיד לבוא) אפשר אם ישבור הארון ודאי מצוה לעשות ארון בשביל העדות ובאמת אירע זה בימי עלי שנשבה הארון לשרי פלשתים והיה שם זי"ץ חדשים ע' בשמואל. ומבואר באגדה דשאל חטף הלוחות מיד גלית הפלשתי **אם כן ודאי היה צריך אז לעשות ארון לצורך**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"א; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבו**; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפאא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפאא** – קב' ששניה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפאא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפאא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפאא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גזול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 שמות תרומה כה,א (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,ד: וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבָּדִים בְּטַבְעֹתָ עַל־צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם: (לפי [תוס' יומא עב,א] רישא של הפסוק מתיחס לבדים הקבועים, סיפא של הפסוק מתיחס לבדים הלא קבועים)

שמות תרומה כה,טו: בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: (לפי [תוס' יומא עב,א] מתיחס לבדים הקבועים)

שמות תרומה כז,ז: וְהוּבָא אֶת־בָּדָיו בְּטַבְעֹת וְהָיוּ הַבָּדִים עַל־שְׁתֵּי צִלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּשֵׂאת אֹתוֹ: (הפסוק עוסק במזבח הנחושת)

במדבר ד,ה: וְכָא אֶהְרֵן וּבְנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת:

במדבר ד,ו: וְנָתַנוּ עָלָיו כִּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וּפְרָשׁוּ בְּגָד־כְּלָיל הַכְּהֵלֶת מִלְמַעְלָה וְשָׂמוּ בָּדָיו: (הפסוק עוסק במזבח הנחושת)

[בבלי יומא עב,א] (מנסה ללמוד מבדי נשיאת מזבח הנחושת לבדי נשיאת הארון) רבי יוסי ברבי חנינא רמי: כתיב (שמ' תר' כה,טו)

בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: וכתיב (שמ' תר' כז,ז) **וְהוּבָא אֶת־בָּדָיו בְּטַבְעֹת.** (שמתיחס לבדי המזבח ולא בדי הארון) הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. תניא נמי הכי: (שמ' תר' כה,טו) **בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים.** יכול לא יהיו זזין ממקומן – תלמוד לומר

(שמ' תר' כז,ז) וְהוּבָא אֶת־בָּדָיו בְּטַבְעֹת, אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין (בדי המזבח) – תלמוד לומר (שמ' תר' כה,טו) **בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים,** הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. **סיכום:** בארון יש ארבע טבעות ושני בדים וכאשר צריך, אפשר להזיז כל בד בשתי טבעות שהוא נתון בהן, אבל לא להוציאו לגמרי. אפשר שגם בדי המזבח לא יוצאים לגמרי, רק זזים כשצריך).

[רש"י בבלי יומא עב,א] חדקינהו – קשרם יפה, ועל הטבעות והבדים אומר שיתנם בטבעות בדוחק.

כתב (שמ' תר' כה,טו) **לֹא יִסְרוּ** – אלמא אין זזין מהן וכתיב (שמ' תר' כה,ד) **וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבָּדִים בְּטַבְעֹת** אלמא הולכים ובאים בתוכן. מתפרקין ואינן נשמטים – בראשיהם היו עבים והכניס ראשן אחד בדוחק בטבעת ובאמצען היו דקין הלכך לא היו נדחקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן אבל אינן נשמטין לצאת מהן לפי שהן עבים בראשיהן.

[תוספות בבלי יומא עב,א] כתיב (שמ' תר' כה,טו) בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: וכתיב (שמ' תר' כז,ז) **וְהוּבָא אֶת־בָּדָיו בְּטַבְעֹת.** – קשיא לי טובא אמאי מייתי (מדוע ר' יוסי ברבי חנינא הביא פסוק ממזבח ולא את הכתוב בארון על הכנסת הבדים בטבעות) האי קרא ד- **שמ' תר' כז,ז) וְהוּבָא דכתיב גבי מזבח הנחשת ושביק (והניח) קרא ד- (שמ' תר' כה,ד) וְהֵבֵאתָ דכתיב גבי הארון ועוד שמעתי מקשים דבשעת סילוק מסעות כתיב (במדבר ד,ה) **וְכָא אֶהְרֵן וּבְנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת:** עד (במדבר ד,ו) **וּפְרָשׁוּ בְּגָד־כְּלָיל** וגו' עד **וְשָׂמוּ בָּדָיו** משמע דבנסוע המסעות היו משימין אותן בדים וקשה והא כתיב (שמ' תר' כה,טו) **לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:** (הבדים מהארון) (תירוצ' א) ורבינו יעקב מאורליי"ש מתרץ זה ד- (במדבר ד,ו) **וְשָׂמוּ בָּדָיו** על כתפי הנושאים קאמר להוליכין ולבי מהסס שהרי בני קהת לא היו שם עדיין עד לאחר שהיו מכניסין כל הכלים לנרתק שלהם כדכתי' (במדבר ד,ב) **וְלֹא־יָבֹאוּ לְרִאֵת כַּבְּלַע אֶת־הַקָּדָשׁ וְנָתַח:** פ ויותר היה נראה לפרש דהאי (במדבר ד,ו) **וְשָׂמוּ בָּדָיו** היינו שמושכין הבדים לצד חוץ להיות נראין בולטין בפרוכת כמין שני דדי אשה מיהו קושיא קמייתא (המוקדמת) שהקשיתי בדוכתא קיימא (שבמקומה קיימת, מדוע הביא כתוב במזבח) ודוחק הוא לשבש הספרים דבכולהו גרס (שמ' תר' כז,ז) **וְהוּבָא אֶת־בָּדָיו** ובמקצת ספרים גרסינן בברייתא (שמ' תר' כה,ד)**

וְהֵבֵאתָ אבל באתקפתא דר' יוסי בר' חנינא גרסינן בכולהו (שמ' תר' כז,ז) **וְהוּבָא** (שמתיחס לבדי המזבח ולא בדי הארון) (תירוצ' ב) ואי לאו דמסתפינא מחברייתא הוה אמינא דח' טבעות היו בארון וכן מוכיח הפסוק דכתיב (שמ' תר' כה,ב) **וַיִּצְקֶתָ לֹא אֶרְבַּע טַבְעֹת זָהָב וְנִתְּחָה עַל אֶרְבַּע פַּעֲמֹתָיו**

דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זויתיה והדר כתיב (שמ' תר' כה,ב) **וְשְׁתֵּי טַבְעֹת עַל־צִלְעוֹ הָאֹחֹת וְשְׁתֵּי טַבְעֹת עַל־צִלְעוֹ הַשְּׁנִית:** משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו לכד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו. בד' טבעות מהם היו בדים קבועין (כה,טו) **לֹא יִסְרוּ** ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם והיינו הנך דכתב בהו (במדבר ד,ו) **וְשָׂמוּ בָּדָיו** ואם תאמר מאי פריך הכא רבי יוסי בר' חנינא (כתוב אחד "לא יסורו" וכתוב אחר "והובא את בדיו" ולא מתיחסים לכך שאחד מדבר בארון והשני במזבח) לישני (שיתרץ) דשני מיני בדים היו יש מהם קבועין ויש מהם נכנסין ויוצאין כדפרשית (כמו שפירש התוס'). יש לומר דעל כרחק (שמ' תר' כה,ד) **וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבָּדִים בְּטַבְעֹת** אכולהו (ארבעה) בדים (2 קבועים ו-2 לא קבועים) קאי דאי לא קאי אלא אהנך שהיו משימין במסעם (2 לא קבועים) אם כן הוה ליה למימר נמי (מציע שהיה צריך להיכתב) וחברת את הבדים בטבעות (2 קבועים) שהרי לא פירש מתי הכניס אותם בדים הקבועים אלא כתב (שמ' תר' כה,טו) **בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים** ותחילה היה לו לפרש שהכניסם אלא ודאי אכולהו בדים כתב (שמ' תר' כה,ד) **וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבָּדִים** ומשמע ליה דבשוה קאי אכולהו דכי היכי דהנך שנושאין בהן לא היו קבועים ה"ג אינהו (2 האמורים להיות קבועים) לא היו קבועים ממש במקום אחד שלא יהו זזין כלל ממקומן אלא לכל הפחות נכנסין קצת לכאן ולכאן דהשתא דמו להדרי במקצת (ובזה שהקבועים גם זזים, דומים ללא קבועים) ולהכי מייתי נמי קרא ד- (שמ' תר' כז,ז) **וְהוּבָא דכתב במזבח לגלויי א- (שמ' תר' כה,ד) וְהֵבֵאתָ דארון כי היכי דהובא דמזבח לא היו הבדים קבועין דהא לא כתב התם לא יסורו ממנו הכי נמי (שמ' תר' כה,ד) וְהֵבֵאתָ דארון לא היו ממש קבועין לגמרי. (עכשיו התוס' מקשה על עצמו) ואם תאמר לפי מה שפירש דאכולהו ד' בדין קאי קשה מאי דכתב ביה בההיא קרא (שמ' תר' כה,ד) **לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם:** ואין לתרץ דבכולהו ארבעה בדים היו נושאין ושנים מהם היו ארוכין ושנים האחרים קצרים מהם דבפרק שתי הלחם [מנחות דף צח:א] משמע דבארבעה גברי הוו דרו להו ותו לא (לכן נשאו ארבעה גברים רק בשני בדים). (ומתרץ התוס' את כל הענין) ונראה לי ד- (שמ' תר' כה,ד) **וְהֵבֵאתָ** לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין שהרי אותם בדים שאינן קבועין מה הוצרך להזכירן כאן לומר והבאת והלא לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות. תדע שהרי בכולהו (בכלים אחרים) כתב ונשא בם את השלחן וכן במזבח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותן ובמזבח הזהב כתב נמי (שמ' תצ' ל,ד) **וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה:** אבל לא כתב בהן והבאת בצווי ובעשייה לא כתב ויבא כדכתיב גבי ארון בין בצואה בין בעשייה. ואף על גב דבברייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתיים בצפוננו ושתיים בדרומו שכיון שהיו נותנין הבדים לא היו זזים משם לעולם שנאמר (כה,טו) **בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:** י"ל דלא חשיב אלא אותם ד' טבעות שהבדים קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא נעשו אלא לצורך שעת המסעות לא קא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות של שלחן ושל מזבח הנחשת והזהב וצריך עיון.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ל) כ"י במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **המקף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תורר לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.12 שמות תרומה כה,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,טז: ונתת אל-הארץ את הערת אשר אתן אליך:

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תר' כה,טז) ונתת אל-הארץ. בוא וראה כמה נתינות הם, השבת מתנה, שנאמר (שמ' ב' טז, כט) **ראו יידיה נתן לקם השבת**, החכמה מתנה, שנא' (משלי ב,ו) **כי ידו נתן חכמה מפיו דעת ותבונה**: התורה מתנה, שנאמר (משלי ד,ב) **כי לקח טוב נתתי לקם תורתו אל-מעשיו**, ואומר (שמ' תשא לא,יח) **ונתן אל-משה ככלתו**, ואומר **ונתת אל-הארץ**, וארץ ישראל מתנה, שנאמר (דב' א,ח) **אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת לכם**, והלויים מתנה, שנאמר (במ' קרח יח,ו) **לכם מתנה נתנים לה'**, וחלק הלויים ומנחות הכהנים מתנה, ארבעה ועשרים מתנות כהונה, וכן כיוצא בהן, וכן התורה מתחלתה ועד סופה קרויה מתנה, לפי שנתנה במדבר במקום הפקר כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, לכך נקראת מתנה: **את הערת**. עדות התורה לעולם שהקב"ה בחר בישראל ונתן להם את תורתו: (כי עם ישראל מקבל עול מלכות שמים המרומזת בטעמי (שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ** – (סלוק) טפחא (מקף) אתנה, תבנית טעמי (דב' וא' וד) **שמע ישראל**, קבלת עול מלכות שמים). **אשר אתן**. לאחר ארבעים יום: **אליך**. על ידך עתידה להינתן: (שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ**. [דעת זקנים מבעלי התוספות] אין זה עקר הצווי דהא כתיב למטה (שמ' תר' כה,כא) **ואל-הארץ תתן את-הערת** אלא ליתן טעם מפני מה (שמ' תר' כה,טו) **הפדים לא יסרו מנגנו**: כדי שלא ימשמשו בו כי צריך ליתן בו את העדות ויהיה קדוש:

[תוספתא סוטה (ליברמן) פ"ז, ה"ח] ר' יהודה בן לקיש או' שני ארונות היו אחד שיצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמר וארון ברית ה' נסע לפניו וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שני וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה פעמים יוצא ומדבר עמהן אחד בספר ואחד במערכי המלחמה

[בבלי ברכות ה, ב] והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרין: לוחות ושברי לוחות מונחות בארון. **[בבלי מנחות צט, א]** ומנא לן דאין מורדין? אמר רבי, דאמר קרא: ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו. ומנלן דמעלין? אמר רבי אחא בר יעקב, דאמר קרא: את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבו לפני ה' ויקדשו והיו לאות לבני ישראל, בתחילה תשישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח. אשר שברת ושמתם בארון - תני רב יוסף: מלמד, שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון; מכאן, לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בדין.

[בבלי בבא בתרא א, ד, א] וארגו ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו, שנאמר: ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אותו והלך; ועליו ס"ת מונח, שנאמר: לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה', מצד הוא מונח ולא בתוכו, ומה אני מקיים אין בארון רק? לרבות [ב"ב יד, ב] שברי לוחות שמונחים בארון;

[ספרי דברים פרשת עקב פיסקא לח] וכן אתה מוצא בארון האלהים שירד לבית עובד אדום הגתי ונתברך בשבילו שנאמר (ש"ב ו יב) ויגד למלך דוד לאמר ברך ה' את בית עובד אדום ואת כל אשר לו בעבור ארון האלהים, והלא דברים קל וחומר, ומה ארון שלא נעשה לא לשכר ולא להפסד אלא לשברי לוחות שבו, נתברך בשבילו, קל וחומר לצדיקים שבעבורם נברא העולם. צ"ע כי דוד העלה ארון שבו לוחות שלמים, וצ"ע כי ב-**[תוספתא סוטה]** אומר שארון עם ספר תורה יוצא למלחמה.

[ספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא פב] וארון ברית ה' נוסע לפניו ארון זה שיצא עמהם במחנה היו בו שברי לוחות שנאמר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה (שם /במדבר י"ד/ מד) ר' שמעון בן יוחי אומר ארון ברית ה' נוסע לפניו לא נאמר אלא וארון ברית ה' משל לאנטיקיסר שהיה מקדים לפני חיילותיו מתקן להם מקום שישירו כך היתה השכינה מקדמת לישראל ומתקנת להם מקום שישרו.

[ברייתא דמלאכת המשכן (קירשנר) פרק ו] ר' יהוד' בן לקיש אומ' שני ארונות היו שם אחד שהיה עמהם במחנה ואחד שהיה יוצא עמהם למלחמה והיו בו שברי לוחות שני וארון ברית יי נוסע לפניו (במדבר י לג) וזה שהיה (יוצא) עמהם (למלחמה) [במחנה] היה בו ספר תורה שני וארון ברית יי ומשה לא משו (שם יד מד) וכן הוא או' בשאול ויאמר שאול לאחיה הגישה את ארון האלהים (שמואל א יד יח) וכן הוא או' באוריה הארון וישר' יושבים בסוכה (שמואל ב יא יא) אבל ארון הברית לא יצא עמהם למלחמה אלא פעם אחת בלבד שני וישלח העם שילה וגו' (שמואל א ד ד) ר' יהוד' או' לא היה בארון אלא שני לוחות בלבד שני אין בארון רק שני לוחות וגו' (מלכים א ח ט).

(שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ** – הקדמה: ה' ציווה את משה לבנות ארון אחד, כצווי כאן, לשאת בו את לוחות הברית שנתנו למשה במתן תורה. עד בנין ארון הברית היה צורך לשמור הלוחות בקדושה ובכבוד (כמו בת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון **[בבלי ברכות ה, ב]** **[בבלי מנחות צט, א]**). משה שבר את הלוחות הראשונים והקפיד לשמרם בקדושה. משתי סיבות אלו משה בנה ארון ראשון, לשמור בו הלוחות הראשונים שעתה היו שבורים. עד לבנין ארון ע"י בצלאל לשאת בו לוחות שניים.

(שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ** – מקף כבורר בין ארון ראשון שעשה משה והכניס בו שברי לוחות ראשונים **בין** ארון שני שעשה בצלאל והכניס בו לוחות שניים. למאן דאמר שארון עם שברי לוחות יצא עם ישראל למלחמות, אז אפשר שרק בבנין המקדש הראשון ע"י שלמה, העברו שברי הלוחות מארון משה לארון בצלאל.

(שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ** – מקף ע"פ **[אברבנאל]** כבורר בין משמעות בתוכו **בין** משמעות סמוך אליו לצדו. לצד הארון יתן התורה ושירת האזינו.

פירש **[חזקוני]** (שמ' תר' כה,טז) שהיה ארון זמני ואח"כ קבוע (שמ' תר' כה,כא) **ונתת את-הכפורת על-הארץ מלמעלה** ואח"כ **ואל-הארץ תתן את-הערת**, כיצד מבאלול שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו הסמוך לאחריי כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר **ואל-הארץ תתן את-הערת**.

(שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ** – (סלוק) טפחא מקף אתנה, תבנית טעמי (דב' וא' וד) **שמע ישראל**, בקבלת עול מלכות שמים. **ונתת** – טפחא בתפקיד שנוי – מלוחות שלמים ללוחות שבורים ואח"כ להוסיף לוחות שניים שלמים. בארון משה ספר תורה, אבל לפי **[אילת השחר]** – ספר תורה נכתב רק בסוף השנה הארבעים במדבר. אז אולי זה כפ' **[רש"י]** (שמ' מש' כד,ד) **ויקתב משה** – (ספר תורה חלקי) מבראשית ועד מתן תורה, וכתב מצות שנצטוו במרה: **[מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד)]** (שמ' מש' כד,ד) ספר תורה מבראשית עד המצוות שנצטוו במרה **ויקתב משה את פלדבכרי ה'** אלו דברים שקדמו למתן תורה. וואו לוחות ראשונים שבורים. **אל-הארץ** – אתנה מגביל, רמז לספר תורה חלקי.

(שמ' תר' כה,טז) **ונתת אל-הארץ את הערת אשר אתן אליך:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המאקור והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מוציא; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפאא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפאא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפאא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפאא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפאא** – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

(שמ' תר' כה, טז) אַתְּ הַעֲדָתָה – יתיב בתפקיד דווקא כך, בעוד הארון ללא כפורת יכניס **אַתְּ הַעֲדָתָה** (הלוחות) לתוכו ואח"כ יכסה כפורת, סדר ההכנסה והכסוי הוא כסדר הצווי בפסוקים (כה, טז), (כה, יז). וכך מסבירים **[אילת השחר]** (כה, כא) שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחילה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו. **(הערות הגר"ש אלישיב יומא כא, ב)** קרא מפורש הוא בעשית המשכן **(שמ' פק' מ, ב)** וַיִּקַּח נִיפְתָן אֶת־הַעֲדָתָה אֶל־הָאָרוֹן ולבחר הכא **(שמ' פק' מ, ב)** וַיִּנְתֵּן אֶת־הַכְּפֹרֶת עַל־הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה: הרי שנתן את העדות קודם שימת הכפורת.

(שמ' תר' כה, טז) אַתְּ הַעֲדָתָה – זקא-קטן בתפקיד שני למודים. **(למוד א) רש"י (שמ' תר' כה, טז) הַעֲדָתָה** – התורה שהיא לעדות ביני וביניכם, שצוית¹⁷ אתכם מצות הכתובות בה:
[אילת השחר] **(שמ' תר' כה, טז) וַיִּנְתֵּן אֶת־הָאָרוֹן אֶת־הַעֲדָתָה**. פ' **[רש"י]** התורה שהיא לעדות. ה- **[שפת"ח ת]** מביא דהרא"מ (רבי אליהו מזרחי פ' פקודי ויתן את העדות אל הארון) הקשה דעדיין לא נכתב ס"ת עד סוף הארבעים שנה ע"ש, ובאמת התרגום יב"ע (להלן פסוק כ"א) **מפרש שהכונה לשני הלוחות:**

(למוד ב) הַעֲדָתָה – אלו הלוחות, כגון **[חזקוני]** **(שמ' תר' כה, כא)** העדת כאן צוה לתת הלוחות בארון
(שמ' תר' כה, טז) אֲשֶׁר אֶתָּן – מרכא טפאא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ע"פ **[ארבנאל]** ספר תורה, שירת האזינו. צנצנת המן **[פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב)]** **(שמ' בש' טז, לד) לִפְנֵי הַעֲדָתָה לְמִשְׁמַרְתָּה**: למדנו שלא הניחו אהרן בשנת הארבעים אלא בשנה שניה משנה שנעשה בה הארון, לכך נאמר **לִפְנֵי הַעֲדָתָה**: ועוד שמו לצדו **(במ' קרח יז, כה) הִשָּׁב אֶת־מִטָּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הַעֲדָתָה לְמִשְׁמַרְתָּה לְאוֹת** **(שמ' תר' כה, טז) אֲלֵהֶךָ** – סלוק כמגביל מתן לוחות הברית ראשונות ושניות רק למשה. **[שו"ת ציץ אליעזר חלק טז הקדמה]** זאת התורה המצויה בידינו הנתונה למשה רבינו ע"ה שלא תהא מחולפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו.

שמות תרומה כה, יז: וְעָשִׂיתָ כְּפָרֶת זָהָב טְהוֹר אֶמְתִּים וְחָצִי אַרְפֶּה וְאֶמָּה וְחָצִי רַחֲבָה:

[תורה תמימה (=ת"ת)] **(שמ' תר' כה, יז) כְּפָרֶת זָהָב** – למה של זהב, א"ר יוסי ב"ר חנינא, יבא זהב של כפרת ויכפר על זהב של עגל¹⁸ **[ירושלמי שקלים פ"א ה"א]: [ת"ת כב]** נראה דלאו דוקא על כפורת זהב לבד מדייק ודריש אלא דגם על שאר כלי זהב, כרובים זהב, שלחן זהב, מנורת זהב, מזבח הזהב, וקבע הדרשה על כפרת משום שאצלו כתיב בפעם הראשונה זהב, או משום דכפרת הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, וכמ"ש ב-**[תנחומא]** למה נקרא שמו כפרת מפני שמכפר,
(שמ' תר' כה, יז) וְעָשִׂיתָ כְּפָרֶת – מרכא טפאא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן ע"פ **[ת"ת כב]** נראה דלאו דוקא על כפורת זהב לבד מדייק ודריש אלא דגם על שאר כלי זהב, כרובים זהב, שלחן זהב, מנורת זהב, מזבח הזהב, וקבע הדרשה על כפרת משום שאצלו כתיב בפעם הראשונה זהב,

(שמ' תר' כה, יז) וְעָשִׂיתָ כְּפָרֶת – (סלוק) מרכא טפאא בתפקיד כעין מלמד סמוכים העשויה להיות (מדה כב מ"ב מדות) מדבר שחבירו (כגון הפסוק שלפניו) מוכיח עליו, (מדה כג מ"ב מדות) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (כגון הפסוק שלפניו), כאן ע"פ **[ת"ת כב]** או משום ד-**כְּפָרֶת** הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, הכתוב ב-**(שמ' תר' כה, יז) וַיִּנְתֵּן אֶת־הָאָרוֹן אֶת־הַעֲדָתָה אֲשֶׁר אֶתָּן אֲלֵהֶךָ**: מלמד על צווי הכנסה לארון הברית של לוחות הברית, עדות למתן תורה. ארון הברית מייצג בבריאה את ה' עם כל מדותיו ובהן **(שמ' תשא לד, ה) ה' ה' אֵל רַחוּם וְרַחֲמָנּוּ** (לפני חטא, אחרי חטא) ... **(שמ' תשא לד, ז) נִשְׂא עֲוֹן נַפְשֵׁךָ וְחַטְּאָה** מדות אלו הן חלק מענין כפרה ד-**כְּפָרֶת** הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, וכמ"ש ב-**[תנחומא]** למה נקרא שמו כפרת מפני שמכפר,

שמות תרומה כה, ט: כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנֹת כָּל־כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס

[אור החיים] **(שמ' תר' כה, ט) ...** ואמרו עוד **(ב"ר פע"ד)** שאין השכינה שורה על פחות מס' ריבוא כי מטעם זה לא נתנה תורה להאבות עד שהיו הבנים במספר ס' ריבוא, מכאן תקיש ותדין כי הדרגות הקדושה הם מא' עד ס' ריבוא, וזה בבחינת המספר ובבחינת האיכות כמה הדרגות מאחד לאחד עד אין קץ. וכיון שכן כאשר אמר ה' למשה שישכון בתוכנו לא ידע משה הדרגות של בחינת השוכן כמה שיעורה לזה נתחכם ה' ודבר אליו כדברים האלה **(שמ' תר' כה, ט) וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם: (שמ' תר' כה, ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ** סמך **כָּל־אֲשֶׁר** וגו' ל- **וְשִׁכְנִיתִי** לומר כי אותה בחינה המדברת עמו כשיעור אותה המרכבה אשר היה מראהו ישכון בתוכם, וכפי זה תהיה נקשרת תיבת **כָּל־אֲשֶׁר** וגו' עם **וְשִׁכְנִיתִי** וגו':

ע"פ **[אור החיים]** וכפי זה תהיה נקשרת תיבת **כָּל־אֲשֶׁר** (המוטעמת בטעם רביע בתפקיד ארבע כמרמזת לקשר) וגו' עם **וְשִׁכְנִיתִי** כשיעור אותה המרכבה – הא-לקית נושאת כסא הכבוד בעולם הבריאה, (שהיא בעלת ארבעה צדדים, ארבע חיות), ובעולם הנברא מייצג אותה ארון הברית נושא העדות שנתנה במתן תורה מהגלוי הא-לקי המכונה מרכבה.

[תורה תמימה (=ת"ת)] **(שמ' תר' כה, ט) וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ** – אין מוסיפין **(הוספה א)** על העיר **(הוספה ב)** ועל העזרות אלא **(נוכח א)** במלך **(נוכח ב)** ונביא **(נוכח ג)** ואורים ותומים **(נוכח ד)** וסנהדרין של שבעים ואחד, מנה"מ, א"ר שימי בר חייא, דאמר קרא **(שמ' תר' כה, ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבִנֹת כָּל־כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: [שבועות ט"ו א']:**

[ת"ת הערה י] העיר היא ירושלים, וקדושתה גדולה משאר קדושת ארץ ישראל [עיין לפנינו ב' ראה (ט"ו ז) בפסוק כי יהיה כך אביון מאחד אחיך וגו'] והעזרות קדושתן גדולה מקדושת ירושלים, ואי אפשר לחדש קדושה, היינו להוסיף על שטח העיר והעזרות שהיה נחשב השטח הנוסף כקדושת העיר והעזרות אלא בב"ד של שבעים ואחד, וילפינן ממשכן, כמו שהמשכן נתקדש ע"י משה שהיה **(נוכח א)** מלך **(נוכח ב)** ונביא **(נוכח ג)** והיו שם שבעים זקנים **(נוכח ד)** ואורים ותומים. ובפרק **[א' מ"א דסנהדרין]** פירש הרע"ב דמשה היה במקום סנהדרי גדולה, וכתב על זה התו"ט דכן מסתבר, משום דלא נמצא מנוי שבעים זקנים לסנהדרין כי אם בפרשת מתאוננים (פ' בהעלותך) וזה היה אחר מעשה המשכן, עכ"ל. אבל ב-**[ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג]** מבואר מפורש כמו שכתבנו, דקאי על מספר שבעים זקנים שהיו שם, ומביא הפסוק דמתאוננים אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, עיין שם. וצ"ל דבאמת עוד לפני מעשה המשכן היו מיוחדים שבעים זקנים לכל דבר שבקדושה וככתוב מפורש בס"פ משפטים ושבעים איש מזקני ישראל, והירושלמי מביא זה הפסוק ד' בהעלותך משום דמאותו פסוק ילפינן ב-**[סנהדרין ט"ז א']** לעיקר הענין דסנהדרי גדולה היו של שבעים ואחד איש, ועיין מש"כ ב' צו בפסוק ואת כל העדה הקהל (ג' א):

במסקנה מדרך ההסבר של **[תורה תמימה]** ע"פ **[שבועות ט"ו א']** טעם רביע של **(כה, ט) כָּל־אֲשֶׁר** בתפקיד ארבעה דברים שצריכים להיות נוכחים לקיום **וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ** להוספה על קדושת העיר ירושלים ו/או קדושת העזרות. ולפי זה אחד משני טעמי זקא-קטן בכתוב **(כה, ט) אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ** – זקא-קטן בתפקיד שני למודים **אֶת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן** – זקא-קטן בתפקיד שני למודים ירמז להרחבת שתי קדושות (א) הרחבת קדושת העיר ירושלים (ב) הרחבת קדושת העזרות של בית המקדש. וכך פסק **[רמב"ם הל' בית הבח' פ"ו, ה"א]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותו האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובהורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושימאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 שמות תרומה כה,א (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,יח: וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כֶּרֶבִים זָהָב מִקְשֵׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּתָיִם: שמות יתרו כ,ב: לֹא תַעֲשֹׂן אֹתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם:

[מדרש הגדול] (שמ' תר' כה,יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כֶּרֶבִים. כרובים הללו למה לי כדי לידע שיש כרובים למעלה. ומנין שיש כרובים למעלה, דכתיב (יחזקאל י"ב) הֲיֵא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַחַת אֲלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּגִהַר־רִבְבָר וְאֵדָע פִּי כְרוּבִים הֵמָּה: ותסגי לי בחד (שואל יספיק כרוב אחד למעלה? ובכפורת?), דלמא אתו למטעא (שמא יבואו לטעות) ויאמרו אלולה הוא (רק ה' אחד ויחיד וכל הברואים על ידו נבראו יותר מאחד). למה היו (הכרובים) דומין, פניהם וגביהם וידותם ואשדותם כמראה אדם ולהם כנפים ככנפי העוף כדמות מרכבה שלמעלה (המדרש מקצר ואינו מביא פסוקים מיוחזקאל המלמדים זאת), דכתיב בהו (יחזקאל א') וְדַמִּית פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וכת' (ישעיה ו') וּבִשְׂתֵינִי יַעֲרֹף: כך היו הכרובים. מהמדרש הזה אפשר היה לטעות כמו שדורש להלן ב-[מכילתא] הריני עושה ארבעה כנבוכות (יחזקאל י) במרכבה ארבעה חיות. [מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה י] (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב, למה נאמר, לפי שהוא אומר (שמ' תר' כה,יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כֶּרֶבִים זָהָב, אמר הריני עושה ארבעה, (תשובת ה-[מכילתא] ל-[מדרש הגדול] ת"ל (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב, אם הוספת על שנים, הרי הם כ-אלהי זָהָב (ע"ז). - אֱלֹהֵי כֶסֶף למה נאמר, והלא כבר נאמר אֱלֹהֵי זָהָב ומה ת"ל אֱלֹהֵי כֶסֶף, [והלא מה שהותרנו בו (שמ' תר' כה,יח) שני כרובי זהב] אסרנו בו (ב-שמ' ית' כ,ב), מה שאסרנו בו (בכפורת שלעושהו רק מזהב) דין הוא שנאסר בו (בכרובים שיהיו עשויים ממנה בלבד), ומה ת"ל אֱלֹהֵי כֶסֶף, לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף, שומע אני אף שנים כרובין כן, ת"ל אֱלֹהֵי כֶסֶף, הא אם שניתם משל זהב הרי הן כ-אֱלֹהֵי כֶסֶף. (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מונח עשוי לרבות זוגות למודים בתפקיד זקף-קטן של שני למודים. זוג ראשון של למודים עוסק בברור איך לומדים מתשובת ה-[מכילתא] שאם יעשו יותר משני כרובים הרי זה וְאֵלֹהֵי זָהָב היינו ע"ז. טעם זקף-קטן של זָהָב בתפקיד שני למודים (למוד א) פשוטו של מקרא לא לעשות אלולה מזהב (למוד ב) לא לעשות יותר משני כרובים כמצווה (שמ' תר' כה,יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כֶּרֶבִים זָהָב.

המשך [מכילתא שם] (שמ' ית' כ,ב) לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם. שלא תאמר, הואיל ונתנה תורה רשות לעשות בבית המקדש, הריני עושה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ת"ל לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם. - דבר אחר לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם, שלא תאמרו, הרי אנו עושין לנוי, כדרך שאחרים עושין במדינות, ת"ל לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם. (שמ' ית' כ,ב) לֹא תַעֲשֹׂוּ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב כאן רבוי שלילת עשית כרובים ועוד נבראים בצורות בולטות בבתי כנסת ובבתי מדרש לָכֶם – סלוק מגביל שלא לעשות גם לנוי כמעשה האומות.

זוג שני של למודים [תורה שלמה יתרו כ תקה] כתיב (שמ' ית' כ,ב) לֹא תַעֲשֹׂן אֹתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב, אלהי כסף ואלהי זהב הוא דלא עבדי, הא דעץ שרי? (וגמרא שם] [עיון יעקב] הוי כאילו נוטע אשרה אצל מזבח ה' א-לקיך). אמר רב אשי, אלולה הבא בשביל כסף (המשפט הבא לא בגמרא) (אלולה במשמע) דייני שהעמידוהו ע"י שנתן ממון למלך על כך ואלולה הבא בשביל זהב [סנהדרין ז,ב] [תו"ש שם תקו] (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם: ר' מנא מיקל (היה מבוזה לאלו שמתמנין על ידי כסף) לאילין דמתמניי בכסף רבי אימי קרא עליהון (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשֹׂוּ לָכֶם: א"ר יאשיה וטלית שעליו כמרדעת של חמור א"ר (בי) דייני זה שהוא מתמני בכסף אין עומדין מפניו ואין קורין אותו רבי [ירושלמי בכורים פ"א ה"ג] [תו"ש שם תקז] (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֵלֹהֵי זָהָב דייני שנוטל לרון נקרא אלולה הבא בשביל כסף ואלהי זהב הבא בשביל זהב מיכן אמרו הנוטל שכר לרון דיניו בטלין [לקח טוב]

זוג שני של למודים (שמ' ית' כ,ב) אֱלֹהֵי כֶסֶף – מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב. (למוד א) [מכילתא דרבי ישמעאל שם] לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף, שומע אני אף שנים כרובין כן, ת"ל אֱלֹהֵי כֶסֶף, הא אם שניתם משל זהב הרי הן כ-אֱלֹהֵי כֶסֶף (ע"ז). (למוד ב) מוציא מהפשט של כרובים ומעביר לדיינים המרומזים במלת אֱלֹהֵי שקנו את משרותיהם ב-כֶסֶף שוחד למושל. (שמ' ית' כ,ב) לֹא תַעֲשֹׂוּ – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן רבוי אופנים שלא לעשות לָכֶם – סלוק מגביל רק לדרך המצווה ע"ה' בתורה, ולא שאם אין זהב לכפורת יעשו אותה מכסף כמו בכלים אחרת שאם אין זהב יעשו מכסף.

שמות תרומה כה,יח: וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כֶּרֶבִים זָהָב מִקְשֵׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּתָיִם: שמות תרומה כה,יט: וְעִשֶׂה כְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה מִן-הַכַּפֹּתָיִם תַעֲשֹׂוּ אֹת-הַכֶּרֶבִים עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

[רש"י] (כה,יח) כֶּרֶבִים - דמות² פרצוף תינוק להם: מִקְשֵׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם - שלא תעשם בפני עצמם ותחברם בראשי הכפרת לאחר עשייתם כמעשה צורפים, שקורין שולדיין [מולחמים] אלא הטל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנס באמצע, וראשין בולטין למעלה וציירי הכרובים בבליטת קצותיו: מִקְשֵׁה - בטידיין בלעז [עשוי בהכאה]. כמו (דניאל ה) דא לדא נקשן: קְצוֹת הַכַּפֹּתָיִם - ראשי הכפרת:

[רש"י] (כה,יט) וְעִשֶׂה כְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה וְכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה מִן-הַכַּפֹּתָיִם, עצמה תעשה את הכרובים זהו פירושו של (כה,יח) מִקְשֵׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם שלא תעשם בפני עצמם ותחברם לכפרת: [שפת"ח ב] (כה,יח) מִדְּכֵיב (כה,יח) כֶּרֶבִים קרינן כרביא פירוש כנער כי תרגום תינוק הוא רביא וכ"ף של (כה,יח) כֶּרֶבִים הוא כ"ף הרמיון: (כה,יט) וְעִשֶׂה - תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא ללמד לכתוב שלפניו וללימוד לאחוריו. לכתוב לפניו (כה,יח) קְצוֹת הַכַּפֹּתָיִם למניעת היווצרות מחיצה וכפי' [שפת"ח ג] (כה,יח) שהם קצות האורך ולא קצות הרוחב (אורך הארון עמד לרוחב המשכן וזאת יודעים מכך שבדי נשיאת הארון שהיו קבועים בצדדי הרוחב הבליטו את הפרוכת בשני מקומות) כי אז יחויב שיהיה אחורי הכרוב האחד לצד אהל מועד ואין זה נכון ועוד כי כתיב (כה,ב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַכַּפֹּתָיִם מִבֵּין שְׁנֵי הַכֶּרֶבִים ואם יהיה אחורי הכרוב הא' אל אהל מועד יהיה גופו מבדיל (כעין מחיצה) בין מקום יציאת הדיבור ובין האהל: (כה,יט) וְעִשֶׂה - תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא ללמד לאחריה צ"ע

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלקו – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.14 שמות תרומה כה,א (התשפ"ד) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: ונתת את-הכפרת על-האֵרֶן מלמעלה ואֵל-הָאֵרֶן תתן את-העֹדֶת אֲשֶׁר אֵתָן אֵלֶיךָ:

וקרבן העדה מסכת שקלים פרק ו'] ... (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפרת על-האֵרֶן מלמעלה ואֵל-הָאֵרֶן תתן את-העֹדֶת אֲשֶׁר אֵתָן אֵלֶיךָ .: וה"ל למכתב תחילה ואל הארון תתן את העדות ואח"כ ונתת את הכפורת אלא ודאי דעדות דקרא היינו ס"ת והיא נתונה

לתוך הארון בסוף מ' שנה שכבר היה הכפורת נתון על הארון:

ה"ג ע"ד דר"י דו אמר אין מוקדם ומאוחר בתורה. וה"פ לר"י ל"ק הך קרא (שמ' תר' כה,א) דאיכא לשנויי אין מוקדם ומאוחר בתורה

אפי' בחד ענינא והיינו דקשיא ליה לר' תנחומא קרא דר"י לר"מ דקרא דר"מ לר"י ל"ק כדשנינן **ואֵל-הָאֵרֶן** – ריבה וריבה את נתינת כל מה שנתן ואמר ה' למשה היינו לוחות ראשונות, שניות, וספר תורה שכתב משה בסדר שאמר לו ה' ולא כפי סדר הזמן.

(שמ' תר' כה,א) **ואֵל-הָאֵרֶן** – מונח זקא-קטן במלה אחת, מרמז למדת למוד "ריבה וריבה", אפשר שכאן עוד עדות שהירושלמי מכנה

מדת למוד זאת ריבה וריבה את הכל כמו ב-**ירושלמי פסחים פ"ב ה"ד** , ובברייתא דל"ב מדות נקראת (מדה יח) מדבר שנאמר במקצת

ונוהג בכל,

[פני משה מסכת סוטה פרק ח] ... מ"ט דר"מ דכתיב (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפרת וגו'. ואֵל-הָאֵרֶן תתן את-העֹדֶת אֲשֶׁר אֵתָן אֵלֶיךָ: וס"ל דס"ת נמי עדות הוא כדכתיב והיה שם בך לעד והיה לו להקדים מתחילה נתינת העדות אל הארון ואח"כ נתינת הכפרת על

הארון אלא דאין מוקדם כו' וכדמסיק ע"ד דר"מ דאמר אין מוקדם ומאוחר בתורה דהכי קאמר קרא **ואֵל-הָאֵרֶן תתן את-העֹדֶת**

שהוא ספר תורה והוא עדות לישראל ואח"כ **ונתת את-הכפרת על-האֵרֶן מלמעלה** ואף על גב דקדים בקרא אין מוקדם ומאוחר

בתורה:

ה"ג בשקלים התורה שנתן לו הקדוש ברוך הוא למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה. וכאן הגי' כמו שהיא במדרש תנחומא

עורה אש לבנה חרותה באש שחורה והיינו הך דכתובה באש שחורה על הקלף אש לבנה ודרך משל הוא להורות על מעלת התורה כי

רבה היא:

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז שסח] ועשו ארון עצי שטים ...

מ"ט דר' מאיר **ונתת את-הכפרת על-האֵרֶן מלמעלה** דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא **ואֵל-הָאֵרֶן תתן את-העֹדֶת אֲשֶׁר אֵתָן אֵלֶיךָ** ואח"כ **ונתת את-הכפרת על-האֵרֶן מלמעלה**.

ילקוט שמעוני ויקהל רמז תיד] (שמ' ויקהל לו,א) נעש בצלאל את-הָאֵרֶן עצי שטים אמתים נחצי אָרְכּוֹ ואַמְתּוֹ נחצי רַחְבּוֹ ואַמְתּוֹ נחצי קַמְחוֹ:

(גם ב-בבלי יומא ע"ב, אלא ללא הפסוק) ... אמר רב יהודה שלש ארונות עשה בצלאל אמצעי של עץ תשעה (כאשר עובי שלוליו (התחתית) הוא

טפח) פנימי של זהב שמונה חיצון של זהב עשרה ומשהו. והא תניא אחד עשר ומשהו, הא ("א טפח) למאן דאמר יש בעביו (של ארון

הזהב החיצון) טפח הא למאן דאמר אין בעביו (של ארון הזהב החיצון) טפח (אלא משהו אז גובה החיצון היה י' טפח ומשהו) .

ונתת את-הכפרת על-הָאֵרֶן – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא עובי הכפורת, שעל כל אחד חלה אותה

הלכה או ענין. מוצע שיש ללמוד מעובי הכפורת שהיה טפח לעובי השוליים (התחתיות) של כל אחד משלושה הארונות. לפיכך הארון

עם הכפורת גובהו היה י"א טפח!!! והחלל בין פרישת הכנפיים של גובה הכרובים רק תשע טפח!!!

מהארון הזהב החיצון עלתה מחיצה דקה, בגובה טפח ומשהו, שהקיפה את הכפורת שהונחה על ארון העץ האמצעי, ונראה כזר המקיף

לארון ולא ניכר שהכפורת היא חלק נפרד מהארון.

שמות תרומה כה,ב: ועשית שלחן עצי שטים אמתים אָרְכּוֹ ואַמְתּוֹ רַחְבּוֹ ואַמְתּוֹ נחצי קַמְחוֹ:

נקדים עם הברייתא המקשרת בין הפסוק לנאמר במשנה ובגמרא.

[ברייתא דמלאכת המשכן (קירשנר) פרק ח] שולחן שעשה משה במדבר ארכו שתי אמות שתי אמות ורחבו אמה וגובהו אמה ומחצה

שני ועשית שלחן וגו' (שמות כה כג) ר' יהוד' אומ' באמה של חמשה טפחים מכאן אמרו השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה ולחם

הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן וקופל שני טפחי' ומחצה מכאן ושני טפחים ומחצה מכאן נמצא

ארכו של לחם ממלא רחבו של שולחן דברי ר' יהודה ר' מאיר או' השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה לחם הפנים ארכו עשרה

ורחבו חמשה נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן וקופל טפחיים מכאן וטפחיים מכאן ריוח באמצע כדי שתהא הרוח מנשבת בהן ...

[בבלי מנחות צו:א] ... [משנה מנחות פ"א,מ"ה] השולחן ארכו י' ורחבו חמשה, לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה', נותן ארכו כנגד רחבו

של שולחן, וכופל טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן, נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן, דברי רבי יהודה; ר' מאיר אומר:

השלחן ארכו י"ב ורחבו ר', לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה', נותן ארכו כנגד רחבו ...

ירושלמי שקלים פ"ו, ה"א] ... א"ר יוחנן באמה של ששה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה של ששה טפחים ר"מ היא דתנן

ר"מ אומר כל האמות היו בבינונית ר' יהודה אומר אמות הבנין ששה של כלים חמשה על דעתיה דר"מ דו אמר באמה של ששה

טפחים היה הארון עשוי אורכו של ארון חמשה עשר טפחים דכתיב [שמות כה י] אמתים וחצי ארכו אמתא אשיתא ואמתא אשיתא

ופלגות אמתא תלתא וארבעה לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב [דברים יב] אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו

כל אחד וא' ארכו ששה טפחים רחבו (שלשה) ששה ותן ארכן של לוחות לאורכו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים תן מהם חצי

טפח לכל כותל נשתייר שני טפחים לספר תורה רחבו של ארון תשעה טפחים דכתיב [שמות כה י] אמה וחצי רחבו אמתא אשיתא

ופלגות אמתא תלתא וארבעה לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב [דברים יב] אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו

כל אחת ואחת ארכן ששה טפחים ורוחבן ששה טפחים תן רוחבן של לוחות לרוחבו של ארון נשתייר שם שלשה טפחים חצי טפח

מכאן לכותל זה וחצי טפח מכאן לכותל זה וטפחיים לשילוט מקום שספר תורה מונח ר"ש בן לקיש אמר בת חמשה טפחים היה הארון עשוי מאן תנא באמה בת חמשה טפחים ר' יהודה דתנינן תמן ר' יהודה אומר אמת הבנין ששה של הכלים חמשה וההן

ארון כלי הוא על דעתיה דרבי יהודה דו אמר באמה של חמשה טפחים היה אורכו עשוי שנים עשר טפח ומחצה דכתיב [שמות כה י] אמתים וחצי ארכו אמתא חמשה ואמתא ה' ופלגות אמתא תרי ופליג וד' לוחות היו בו שנים שלימים ושנים שבורים דכתיב [דברים יב] אשר שברת ושמתם בארון הלוחות היו כל אחד ואחד ארכן ששה טפחים ורוחבן ו' טפחים תן רחבן (ארכן) לרוחבו של ארון ונשתייר שם טפח ומחצה אצבע לכותל מכאן ואצבע לכותל מכאן חצי טפח מכאן וחצי טפח מכאן לשילוט

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מרכא** = מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול**: 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתשובע"פ.

תבנית הטעמים של הרישא של הפסוק (**שמ' תר' כה,כג**) **ועשית שלחן** – (סלוק) מרכא טפחא מרמזת לשני אופני למוד (אופן למוד א) **מדת סמוכים** כעין (**מדה כ"ב מל"ב מדות**) **מדבר שחבירו מוכיח עליו**, (כאן (כה,כב) המסיים את תבנית הארון ולפי מספר הטפחים של אמה ילמד ממדות הארון אל מדות השולחן בחמש או בשש טפחים (אמה) (**מדה כ"ג מל"ב מדות**) **מדבר שהוא מוכיח על חבריו**, (כאן (כה,כג) פותח את תבנית השולחן ולפי מספר הטפחים של אמה ילמד ממדות השולחן אל מדות הארון בחמש או בשש טפחים (אמה) ועוד ראה להלן מהסיפא המציינת מידות, נפח הארון ונפח השולחן גדול הרבה משלש אמות מעוקבות (שעור מקוה) ולכן הם לא נטמאים.

כל ורמב"ם בית הבחירה ג, יב השלחן היה ארכו שנים עשר טפח ורחבו ששה טפחים (טט: זאת אמה של ששה טפחים כר' יוחנן בשקלים), והיה מונח ארכו לאורך הבית ורוחבו לבית הבית וכן שאר כל הכלים שבמקדש אורכן לאורכו של בית ורחבן לרוחב הבית חוץ מן הארון שהיה אורכו לרוחב הבית, **וכן נרות המנורה כנגד רוחב הבית** בין הצפון ובין הדרום. **[השגת הראב"ד]** רוחב הבית בין הצפון וכו'. א"א זהו מחלוקת התנאים וסדר התמיד אינו כן שהרי שינוי מצא שתי נרות מזרחיות דולקים וזהו לענין מזרח ומערב מונחים. (אופן למוד ב) (**שמ' תר' כה,כג**) **ועשית שלחן** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב, כאן עשרה שולחנות שעשה שלמה. רבוי מנורות מרומז בפסוק הפותח את מעשה המנורה בתבנית הטעמים (**שמ' תר' כה,כג**) **ועשית מנורת זקב שקהו** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב.

[מדרש הגדול] (שמ' תר' כה,כג) ועשית שלחן ... משה עשה שלחן אחד שלמה עשה עשר שלחנות, דכתב ויעש שלחנות עשרה (דהי"ב ד, ח). שלחן שעשה משה באמצע, חמש מימינו וחמש משמאלו. יכול יהו מקריבין על כולן, ת"ל והשלחן אשר עליו לחם הפנים זהב (מ"א ז, ז, מח). יכול לא היו מקריבין על כלם, ת"ל ואת השלחנות ועליהם לחם הפנים זהב (דהי"ב ד, יט). הא כיצד, מלמד שהיו מקריבין על כל אחד ואחד שבת אחת. והלא כת' בתורה לא תספ עליו ולא תגרע ממנו (דברים יג, א), אלא כך היתה בידם מסורת מפי משה שכשיבנו בית אבנים יהו בו עשר שלחנות עשר מנורות עשרה כיורים. וכן הוא אומר הכל בכתב מאת ה' (דהי"א כח, יט).

(**שמ' תר' כה,כג**) **עצי שטים** – מונח מרבה אתנה מגביל בסה"כ רבוי הגבלות. **(הגבלה א)** עצים שהביאו יעקב ובניו מנטיעות שנטע אברהם אבינו בבאר שבע, ורמז לדורות אחרים לנהוג איסור בשימוש בעצים ממקום בשם מגדלא.

[בראשית רבה (וילנא) (פרשת ויגש) פרשה צד סימן ד] [מו, א] ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע, להיכן הלך אמר רב נחמן שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם זקינו בבאר שבע, היך מד"א (בראשית כא) ויטע וגו', כתיב (שמות כו) והבריח התיכון בתוך הקרשים, אמר ר' לוי והבריח התיכון שנים ושלשים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה, אלא מלמד שהיו מוצנעין עמהם מימות יעקב אבינו, ההי"ד (שם /שמות/ לה) וכל אשר נמצא אתו עצי שטים, אשר ימצא אתו אין כתיב כאן אלא אשר נמצא אתו, א"ר לוי ממגדל צבעיא קצצום והביאום עמהם למצרים ולא נמצא בהם לא קשר ולא פקע, אעין דשטים הוה במגדלא והיו נוהגים בהם איסור משום קדושת הארון, אתון ושאלון רבי חנינא חבריהון ורבנן, אמר להם אל תשנו ממנהג אבותיכם.

יפה תואר בראשית (פרשת ויגש) פרשה צד סימן ד] שהלך לקוץ ארזים שנטע אברהם. לצורך בריח המשכן כדבסמוך, ולפי שידע יעקב כי גר יהיה זרעו בארץ לא להם, נתן אל לבו אולי יהיה זה במצרים ושם ימות הוא, לכן הוצרך להוליכו עמו מעתה:

דלבריה התיכון קצצו ממגדל צבעיא, אלא דמסורת בידו דיעקב הביאו מבאר שבע שנטעו אברהם. ... ולכן דרש אשר נמצא אתו מתחלה, שהיה בידו למשמרת מימות יעקב. ממגדל צבעי"א קצצום. לעצי שטים שהוצרכו לקרשים, דהא כל אשר נמצא אתו, **(הגבלה ב)** דרך ארץ לדורות לא להשתמש בעצי פרי לבנין ולכלים.

[שמות רבה (וילנא) (פרשת תרומה) פרשה לה סימן ב] ד"א ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, למה עצי שטים למד הקדוש ברוך הוא דרך ארץ לדורות שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילן עושה פירות אומר לו ומה ממה"מ שהכל שלו כשאמר לעשות משכן אמר לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פירות אתם עאכ"ו.

שמות תרומה כה, י: ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכל ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו:
שמות תרומה כה, כג: ועשית שלחן עצי שטים אמתים ארכל ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו:
[רבי אברהם בן הרמב"ם] (שמ' תר' כה,כג) ועשית שלחן [וג'] ואמה וחצי קמתו. קומת הרגלים עם עובי השלחן כי יבאר עוד שהוא בעל רגלים אבל את שיעור עובי השלחן בפני עצמו לא הזכיר:
(שמ' תר' כה,כג) ואמה וחצי – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כפ' [רש"י] (**שמ' תר' כה,כג**) **קמתו**: - גובה רגליו עם עובי השלחן:

[ברית שלום] (במ' נשא) אל תתמה על החפץ, דעבודת בני קהת היה שנשאו את הארון והשלחן, ומפורש בכתוב (שמ' תר' כה, י) אמתים וחצי ארכלו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו: ((לאמה בת 6 טפח) = 15 טפח * 9 ט' * 9 ט' = 1215 ט' מעוקב) ((לאמה בת 5 טפח) = 12.5 * 7.5 * 7.5 = 703.125 ט' מעוקב) ואם כן מדתו יותר משיעור ארבעים סאה, ומציל הוא את עצמו, כמו שהקדמנו לעיל דכל כלי שהוא מחזיק ארבעים סאה אינה נקראת כלי, ומצלת עצמה מן הטומאה, ושיעור ארבעים סאה, הוא שיעור שאמרו חז"ל **(עירובין ד, ב)** גבי מקוה, שהוא אמה על אמה ברום שלש אמות (= 6 * 6 טפח * 6 ט' = 6 * 6 ט' = 648 ט' מעוקב), נמצא הארון מדתו היה הרבה יותר משעור ארבעים סאה, לכך היו נושאים אותו בכתף, דאין כאן בית מיחוש מפני הטומאה. וכן השולחן (= 12 טפח * 9 ט' * 9 ט' = 972 ט' מעוקב)

(שמ' תר' כה,כג) קמתו: - סלוק כמגביל אפשר שמרמז לכך שמהתורה אין השולחן מקבל טומא על אף שאין לו דפנות. **[שור"ת מעיל צדקה סימן לט]** פסק הרמב"ם דשלחן הוא מדרבנן טמא כדהבי' בפ"א מה' כלים **(שמ' תר' כה,כג) אמתים ארכלו ואמה רחבו** – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, ז"ק מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט, מונח מרבה למודים בתפקיד התבנית מפז"ק. בעזרת **[תורה שלמה קסה*] (למוד א)** **[בבלי בכורות יז:ב]** תא שמע ממדת כלים, ממדת מזבח; שאני התם דרחמנא אמר עביד ובכל היכי דמצית למיעבד ניהא ליה **(דה"י א כתי"ט) הפל בכתב מנד' ה' עלי השפיל פל מלאכות הסבגות**: אדם מעצמו אינו יכול לצמצם בדיוק למדות. אבל בהנחית ה' יכול.

בעזרת **[תורה שלמה קסז] (למוד ב)** **[בבלי פסחים קט:ב]** אמר רב אשי, אמר לי רבין בר חנינא: שולחן של מקדש של פרקים הוה. דאי סלקא דעתך הדוקי הוה מיהדק - אמתא באמתא היכי מטבליה? (רש"י) במקוה של אמה על אמה ברום שלש אמות) ויש מפרשים שאם שולחן של משה היה מתפרק אזי מקבל טומאה. וגם אם אינו מצופה זהב מכל צדדיו מקבל טומאה. מוצע לומר שהלמוד לכלל שולחנות שגודל יותר מ-40 סאים = 648 ט' מעוקב שמהתורה אם אינם מתפרקים ומצופים מתכת מכל צדיהם אינם נטמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** = רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.15 שמות תרומה כה,א (התשפ"ה)

שמות תרומה כו,ב: אָרְךָו הִירֵיעָה הָאֶחָת שְׁמִנָה וְעִשְׂרִים בָּאֶמָה וְרַחֵב אַרְבַּע בָּאֶמָה הִירֵיעָה הָאֶחָת מִקְדָּה אַחַת לְכָל-הִירֵיעָה:

דה"ב ג,ג: וְאֵלֶּה הוֹסֵד שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֶת-בֵּית הָעֹלֹתִים הָאֵלֶּה הָאֵרֶךְ אֲלֹתָי בַּמִּקְדָּה הַרְאִשׁוֹנָה אֲמוֹת שְׁשִׁים וָרַחֵב אֲמוֹת עִשְׂרִים:

[אבן עזרא(ראב"ע)] (שם' ויקהל לו,ט) אולי טעם בָּאֶמָה היא הידועה (מפני שאות ב' קמוצה במקום ה' הידיעה). אולי היתה כמדת בית ראשון שהיתה אצילה (כלומר אמת בנין ארוכה מאמת כלים):

[העמק דבר] (שם' תר' כו,ב) אָרְךָו הִירֵיעָה הָאֶחָת. היא האחת מיותר, עוד אינו מדויק לשון שְׁמִנָה וְעִשְׂרִים בָּאֶמָה, אמה מיבעי (היה לו לכתוב אמה ללא ב'), וכבר עמד ע"ז ה[ראב"ע] להלן (בפרק) ל"ו ט' ודבריו סתומים, והנראה שבה ללמדנו שהיו אמות היריעות גדולות מאמות הכלים, וכדאי' במנחות דף צ"ז באמות בהמ"ק (בית המקדש) שהיו אמות בנין גדולות משל כלים, וכתוב ב-דה"ב ג,ג) **בַּמִּקְדָּה הַרְאִשׁוֹנָה, פירושו כמו שהיה במשכן ראשית למקדש, זהו לשון **בָּאֶמָה**, דשמנה ועשרים אמה היה נמדד באמה של היריעות, שהיו עודפות על אמות הכלים, ואולי גם הראב"ע כוון לזה. מעתה מבואר גם יתור לשון **הָאֶחָת** (או **הָאֶחָת**), דמאחר דגלי קרא שיהא האמות גדולות ולא נתפרש בכמה, א"כ אם היו כמה אנשים אורגים ביחד כמה יריעות, יכול להיות שלא יהיו האמות של כל היריעות שוין בצמצום, דזה יוסיף מעט וזה יוסיף יותר, על כן היתה המצוה שלא יתחילו לארוג כי אם אחת, וכאשר תהיה נגמרת יריעה **הָאֶחָת** (או **הָאֶחָת**), אז תהיה מדה אחת לכל היריעות. ובהו מדויק עוד שנוי הלשון בפרשה זו שהחל ארך היריעה האחת, ובכל הסדרה החל הכתוב במדה כמה ארכו, היינו משום דבכ"מ עיקר נושא המקרא הוא המדה, וכאן נושא המקרא ג"כ שתהיה היריעה האחת כמש"כ:**

[זוהר מהדורת הסולם - שמות פרשת פקודי מאמר קו המדה וקנה המדה אות רמא]

בְּמִשְׁכָּנָא, בְּהָהוּא מְדִידוּ דְלִתְמָא, דְּאִיהוּ קוּ הַמְדָּה, בְּגוּוּנָא דְהַהוּא פְתִיל, דְּכַד שְׁרִי לְאִתְפְּשָׁטָא, בְּכָל אֶמָה סַד קִשְׂרָא, וּבְהָהוּא מְשִׁחְתָּא מְדִיד, וְאֶקְרִי אֶמָה. וּבג"כ, שְׁמִנָה וְעִשְׂרִים בָּאֶמָה, דְּדָא הוּא אַרְבַּע, וְנִפְתְּיָא אַרְבַּע בָּאֶמָה, וְלֹא כְּתִיב אַרְבַּע אֲמוֹת, בְּגִין דְּאֶמָה מְדִיד לְכָל סְטָר. **[פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת פקודי מאמר קו המדה וקנה המדה אות רמא]**

במשכנא בההוא מדידו וכו': במשכן, במדידה שלמטה, שהוא קו המדה, שהוא כעין פתיל פשתים ההוא, כשהתחיל להתפשט, היה בכל אמה קשר אחד, שעד הקשר היה שיעור אמה ובמדת אמה ההיא היה מודד, וע"כ אפילו כשמודד כמה אמות, נקרא אמה, ולא אמות, ומשום זה כתוב, שמנה ועשרים באמה, שזה הוא האורך, והרוחב ארבע באמה, ולא כתוב ארבע אמות, משום שהיה מודד אמה לכל צד. כלומר, שאין כאן אמה חדשה, אלא אותה האמה היה הולך וכופל לכל צד שצריך.

[תורה תמימה(=ת"ת)] (שם' תר' כו,ב) אָרְךָו הִירֵיעָה הָאֶחָת - איזו קשירה היתה במשכן?, א"ר יוסי בר חנינא, מאורגי יריעות למדו, מאי טעמא, (שם' תר' כו,ב) אָרְךָו הִירֵיעָה הָאֶחָת - שתהא כולה אַחַת (ט: או אַחַת), נפסק היה קושרו" (ירושלמי שבת פ"ז ה"ב):

[תו"ת הערה ז] ר"ל משום דכל אבות מלאכות האסורות בשבת יליפין ממלאכות שהיו במשכן, ואחת מאבות מלאכות דשבת היא קשירה, וא"כ צריך למצוא ענינו במשכן, ועל זה פריך (מקשה) היכן מצינו קשירה במשכן (ראה הרחבה [ירושלמי שבת]):

(שם' ויקהל לו,ט) אָרְךָ הִירֵיעָה הָאֶחָת - אולא מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, שמכאן למדו על קשירה של

חוט למלאכת אריגת יריעות המשכן שהיריעות תארגנה מבעין חוטים שכל אחד מהם הוא כעין חוט ארוך אחד.

[תו"ת הערה ח] ר"ל שתהא היריעה נארגת באחת ולא שיארגו חתיכות חתיכות ואח"כ יתפרן יחד ולא היו החוטין ארוכין כל כך והיו צריכין לקשור:

(שם' תר' כו,ב) אָרְךָ הִירֵיעָה הָאֶחָת - מונח לגרמיה (=מונח פסק) מונח רביע, כעין שתי קריאות בכתוב, קריאה עם פסק (שם' תר' כו,ב)

אָרְךָו מלמד על חוט שנפסק מפני שלא היה ארוך מספיק כדי להיות נארג לכל אורך 28 האמות של היריעה. לכן קושר אליו חוט אחר ואז מונע אריגה של חתיכות חתיכות. בסיום האריגה מכניס את קצות החוטים הקשורים והבולטים מעל האריגה לתוך היריעה וכך מסתירם. (מדוע לא חותכים?)

קריאה ללא פסק (שם' תר' כו,ב) אָרְךָ הִירֵיעָה הָאֶחָת מלמד על אורך היריעה הארוגה כפי הצווי של 28 אמה שתהא היריעה נארגת באחת.

שמות תרומה כו,ט: וְחִפְרָתָּ אֶת-חֲמֵשׁ הִירֵיעֹת לְכָד וְאֶת-שֵׁשׁ הִירֵיעֹת לְכָד

וְכַפְלֹתָ אֶת-הִירֵיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל-מִוֶל פְּנֵי הָאֹהֶל:

[אוצר מדרשים (איניונשטיין) ברייתא דמלאכת המשכן פ"ג עמוד 299]

ארכן של היריעות שלשים אמה, צא מהם עשר אמות לרחבו שנתיריו עשר אמות מצד זה ועשר אמות מצד זה, שהן יורדות ומכסות הקרשים והאדנים. - רחבן של יריעות ארבעים וארבע אמות, שנאמר ורוחב ארבע אמה היריעה האחת מדה אחת לעשתי עשרה יריעות. צא מהן שלשים אמה לאורכו של משכן ועשר אמות לאחוריו המשכן הרי ארבעים, שנתיירה שם יריעה אחת שכפלה אל מול פני האהל, שנאמר (שם' תר' כו,ט) **וְכַפְלֹתָ אֶת-הִירֵיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל-מִוֶל פְּנֵי הָאֹהֶל: ר' יהודה אומר חציה (של היריעה הקיצונה מה-6 לכוון מזרח) היה כופל (מניח לה ללנטות כלי מטה) אל מול פני האהל וחציה (של היריעה הקיצונה מה-5 לכוון מערב) היה סרוח אחוריו המשכן, שנאמר (שם' תר' כו,ב) **וְסָרַח הַעֲדָף** ביריעות האהל חצי היריעה העודפת תסרוח על אחוריו המשכן.**

[תורה שלמה = תו"ת שג] הברייתא כר' יהודה שבבת שם (דף צח), שהקראים לא היו עבים למעלה אלא כצבע ולא היו ממעטים ביריעות לפיכך נאשר עשר אמות לאחוריו המשכן. וראה רש"י ורשב"ם ולא לעיל אות יג. נשתיירה שם יריעה אחת וכו' שבחבורת הגדולה של שש היריעות מול פני האהל, וכלשון הברייתא ובהתוהמי' (= התורה והמצוה - מלבי"ם) פסוק יג מובא ברייתא זו וכו' אולם יפלא לפ"ז מ"ש חצי היריעה העודפת תסרוח על אחוריו המשכן איך יפרש הת"ק שלא בדוחק, וצ"ל וכמפרש שם"ש (שם' תר' כו,ב) **וְסָרַח הַעֲדָף אין ר"ל העודף על יריעות התחוננות, רק העודף על כיסוי ולמעלה ביריעות האהל וה"ה ביריעות של מטה שלא באר ג"כ ענינים' באר פה גם כן ענינים' שיסרוח על אחוריו המשכן (לא הגיעו לארץ).**

ולשון וכפלת את היריעה הששית משמע כל היריעה ובאמת לא היה אלא חציה, אלא עיקר מלמדנו המקרא שתהיה החבורת הגדולה שיש בה שש יריעות מבחוץ למול פני האהל ולא להיפך ע"כ. ועפ"ד י"ל שהת"ק הביא רק פשטא דקרא איך היו מסודרים הי"א יריעות המשה למערב ושש למזרח ור' יהודה הוא שבה לפרש לשון הקרא וחצי היריעה וגו' וכולה ברייתא אליבא דר' יהודה וראה לקמן אות לו בכת"י בעל הרמזים **וְכַפְלֹתָ אֶת-הִירֵיעָה הַשְּׁשִׁית ה"א היריעה האחרונה רמז כל גמר וסיום כופלין אותו כגון קריאת התורה כשגומר אומר הפסוק שני פעמים סיום הפרשה ,**

(שם' תר' כו,ט) וְכַפְלֹתָ אֶת-הִירֵיעָה הַשְּׁשִׁית - פשטא מונח זקא-קטן, ז"ק מרמז לשני למודים. (למוד א) תנט קמא עיקר מלמדנו

המקרא שתהיה החבורת הגדולה שיש בה שש יריעות מבחוץ למול פני האהל ולא להיפך

טעם מונח עשוי לרבות תכונה שמחצית רוחב היריעה שעל פתח אהל מועד תכסה שתי אמות עליונות של הפתח.

